

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Laupäeval, 30. oktoobril 1971

Nr. 86 (3671)

13. aastakäik

Protest kirjanike VANGISTAMISE vastu idariikides

LONDON (EPL) — 1968 a. soovitas toleaeagne Rahvusvahelise PEN president Arthur Miller PEN klubidlee korraldada Vangistatud kirjanike päeva. Sellele üleskutsule järgnes esimesena Pagulas-Penklubi Londonis, mille juhatusse eestlastest kuulub kirjanik G. Helbemäe. Esinduslikus Hoare Memorial Hallis Westminsteris toimus 11. oktoobri öhtul protestikoosolek, kus esinesid kaks Briti parlamendiliiget, üks lord, kaks inglise kirjaniku ja kaks hiljuti raudeesiride haardest vabadusse pääsenud kirjaniku.

Protestikoosolekule pääses kutsesga. Külastiste seas oli Rahvusvahelise PEN üks asepresidentidest inglise kirjanik Rosamond Lehman, Rahvusvahelise PEN peasekretär David Carver, tuntud N. Venest põgenud kirjanik Anatol Kuznetsov, rida inglise- kui ka paguluskirjanike ja Euroopa Sidegrupi esindajad, kellega koostöös koosolek toimus.

BBC, Radio Free Europe ja Radio Liberty võitis koosoleku heli- ja valgustustööd ja kõned ja koosolekul vastu- võetud resolutsioon saadeti eetri

kaudu raudeesiride tagustesse riikidesse.

Koosoleku arvukate sponsorite seas oli muide Winston Spencer Churchill ja kuulus viiulikunstnik Yehudi Menuhin.

Peale Pagulas PEN klubi esimehes J. Josteni sissejuhatavat sõnu esines

pikema sõnavõtuga lord St. Oswald, tuntud poliitikategelane, kes esindas Inglismaad moodunud aastal UNO inimõiguste komisjonis. Lord St. Oswald rõhutas oma kõnes, et meie sooviks on tähelepanu juhtida kan- natustele, mida kirjanikud terves

Järg. lhek. 11

Leedu isa ja poeg ootavad Türgis oma saatuse kujunemist

Türgis istuvad vanglas ikka veel leedulast isa ja poeg Brazinkas, kes 15. oktoobril möödunud aastal dramaatilisel kaaperdasid vene siselennuliini lennuki ja sundisid seda maanduma Türgis. Lennuki ülevõtmisel tekkinud võitlusel sai üks vene stjuardesse surma vanema Brazinkase revolvrivõimusega. N. Liit on pidevalt survet avaldanud Türgile, nõudes põgenike väljaandmist. Nüüd aga olevat oodata põgenike kohtu ette sead- mist. Nüüd aga olevat oodata põgenike kohtu ette seadmist, nagu Leedu Vabastamise Komitee president dr. Valiunas äsja sel Türgi-reisil Ankaras kuulis.

Leedulaste asüüliküsimuses asusid kohtu alamad astmed neile positiiv- sele seisukohale, kuna riigikohus

Koolijuht suri 1953 Siberis

Tallinna era inglise koolidzhi asutaja ja juhataja Anna Tõrvand- Tellmann, kindrai Tõrvandi abi- kaasa, on surnud Siberis Molotovi oblastis 1953, ühtevad teated raud- kardina tagant. Ta sai 72 aastat va- naks.

Anna Tõrvand-Tellmann, n-na Mälik, oli pedagoogilise tegevuse kõr- val tegev ka Naiskodukaitse ning kuulus poliitilisel töökodakonda. Te- ma mees kindral Tõrvand, vangista- ti temaga üheaegselt ja jäi kadu- nuks.

Mis juhtus PÄRNUS noortega?

Okup. Eestis ilmus "Spordile- hes" ilmus surmakuulutus, milles haridusministeerium, valitsus, ke- hakultuuri- ja spordikomitee, korv- palliföderatsioon ning spordiorga- nisatsioonide kesknõukogud mäles- tavad nelja Pärnu korvpalluritel, kel- lede kohta on ühtlased, et nad "hukkusid traagiliselt".

Nagu seelpool raudeesirideit on kom- beks, ei kõnelda õnnetustest ja kuri- tõdest lähtemalt, välja arvatud erandjuhtudel. Kas oli tegemist au- to-, lennu-, mere- või mõne muu õn- netusega, jääb teadmatuks. Hukku- nud on korvpallurid Andres Miller, Raivo Tiit, Aleksander Nuut ja nend- de treener Vello Mühlmann. Kuna kaastunnet avaldatakse "koolikaas- lastele ning Pärnu Laste ja Noorte Spordikooli kollektiivile", siis võib järeledada, et hukkunud olid kooli- sportlased.

omakorda asus negatiivsele seisuko- hale. Nii tuleb neil nüüd kohtus ees- käit vastust anda lennukaaperda- jatena.

Leedu organisatsioonid on kõike teinud, et isa ja poja olukorda Türgi vanglas kergendada ning võidelnud nende poliitilise asüüli eest. Sel- leks toimuski dr. Valiunase reis Türgi- sse.

Nagu leedu ajakirjanduse ring- konnist kuuleme, on Brazinkaste kaitsjaks kohtus, milles asja veel pole arutatud, kuid mille arutusele tulemist on oodata lähemal ajal, endine Türgi kohtuminister Celal Yardimci, kes on ka praeguse Türgi peaministri Erim'i hea sõ- ber.

C. Yardimci, kes tegutseb Türgis hästi tuntud advokaadina, käis hilju- ti USA-s, seletades siin leedu pres- sile, et tema veendumuste kohaselt saab noorem Brazinkas kohtus ko- heselt vabaks. Kuidas kujuneb te- nus.

Soome reisid Tallinn Lübeck

HELSINGI (EPL) — "Uusi Suo- ni" teatel on soome laevafirma Finnline, kes peab ühendust Hel- singi ja Lübecki vahel, nüüd kok- kuleppel venelastega asunud kor- raldama ka "juhustlemisi" samal liinil sellisel, et laev käib sees ka Tallinna sadamasse.

Esimene selline Tallinnas-käik toimus laeval 4. oktoobril mootorilaeva- ga Finnham, järgmine olevat ette nähta tulevast aastast ka märtsis või aprillis. Laevafirma loodab "ristlemise- se" vastu huvi kontinentidil, eeskätt saklaste hulgas, kes nende arvates võiksid huvi tunda hansaliina Tal- linnast. Kuna soomlasi nüüd pal- ju reisib laevaga otse kontinentidele, siis on teatavalt uus parvlaev, mis val- mib a. 1975. enne seda aga kavatse- takse rentida mõni parvlaev.

ma isa saatust olevat raske ennustada.

Ühte aga pidas adv. C. Yardimci võimalikuks kinnitada, et ta ei usu ühelgi juhul väljajätmise võimalu- st N. Venele, kust kogu aeg sel- lekohaseid samme astutud ja Türgi- le igatiilist survet püütud avalda- da.

Vanem Brazinkas võib saada karistuse 2, 3 vöibolla, et ka 4 a. van- gistust.

Praegu on Brazinkased Türgis vanglas, kuid nagu dr. Valiunasi kinnitab, käitumine nendega ja nend- de olukord seal on üldiselt hea. Nad on eraldatud kriminaalvangidest ja muust ebasobivast elemendist.

Puna-Hiina UNO-s Taivan visati välja

Ööl vastu teisipäeva toimus UNO peakorteris New Yorgis hääletus, mille tulemusena võeti uue liikmena vastu Kommunistlik Hiina. Samal ajal aga eemaldati UNO-st Taiwan või Formosa esindus, mis seniajani ütles end esindama kogu Mandri-Hiina 800-miljonilist elanikkonda. USA-s aga võetakse Pekingi sissevalimist UNO-sse kui poliitilist jüüasaamist suuremas stiilis, kuna ameeriklased tavakohtaselt vaatlesid Tshiang Kai Sheki esindajaid kui kogu Hiina representante.

Paljud USA poliitilised ringkonnad koguni nõuavad, et ameeriklased edaspidi boikoteeriks kogu UNO-t, või siis vähemalt loobuksid maailma-organisatsioonid toetamisest. Seniajani on USA alati täitnud oma rahalisi kohustusi UNO vastu täpselt ja peat- le selle vabatahtlike toetustega päs- nud korduvalt maailmaorganisatioo- ni ähvardavast pankrottist.

Senaator Mansfield näitaks leial, et kuna USA mingil määral ei oma 35-40 protsenti maailma rikkustest, siis on ju mõtetust, et USA peab maksma kuni 40 protsenti UNO ku- ludest. Toetusi tuleks vähendada neljandikule, leiab Mansfield.

Senaator Goldwater märgib, et USA ületi ei peaks üldse toetama UNO-t. Peale selle tuleks kogu UNO Ameerika mandrilt eemalda- da, kusjuures ainsaks mieldavaks asukohaks oleks Moskva. Sest siäl võt kasvat Pekingis vastab üldine mentaliteet rohkem UNO liikmete

majoriteedi lõekspidamistele, leiab Goldwater.

Lisaks muudele murdele küsivad ameeriklased, kes näitaks tasub Tai- vani võlad UNO-le, mille suurus on umbes 30 miljonit dollarit. Kuna Tai- vani või Rahvus-Hiina esindus visa- ti UNO-st välja, siis pole mingid lootusi, et Tshiang Kai-Shek raha saadab.

Mujal maailmas ütles end esindama kogu Hiinat. Seevastu aga ei peeta täiesti ostarbekohaseks, et Taiwan UNO-st täielikult eemaldati. Taiwan võinuks edasi tegutseda, esindades vaid iseennast ja mitte Hiinat.

Tegelikult aga on Taiwan proble- mem veelgi suurem, sest saare um-

bes 15-st miljonist elanikust on kõigest kaks miljonit mandri-hiini- lused. Sellest hoolimata aga juhi- vad nad kogu suurt ning päris-tai- vanlastel on tegelikult kaunis kõr- vatelekutud olukorras. Oletati ei hu- vita taiwanlasi ei Tshiang Kai- Sheki ega Pekingi tähtsused. For- mooslastel tahavad lihtsasti oma saarele iseseisvust ja seda taiwan- laste endi juhtimise all.

•Kanadast saabus New Yorgi kaudu Stockholm tagasi ajakirja "Triinu" toimetaja Veera Poska-Grünthal. Ta viibis Montreals tüt- re juures enam kui kuu aega ja võitis kontakte ajakirja kaastööl- istega ning triikulojaga.

"Tabamata ime". Lauljatar Salme Pedak (Elo Rähn) ja maaliaga Magnus Kull (Ago Pärtel) Stockholm Eesti Teatri Wilde-lavastuses.

Sisukas aratakt teatrihooajale

"Sisukas teatriüht, kunstiliselt tasemel tühlisti üli keskmise," kons- tateerib Eduard Reining oma arvustuses Eduard Vilde "Tabamata imele" Stockholm Eesti Teatri esituses. Ta on meeldivalt ällatatud rea uite tegelaste puhul, kes suitsid hästi pidada taset ja kellest tuleb oodata teretunud juurdekasvu eesti teatrielule.

Mitmed nendest on kodumaal in- tensiivselt kaasa löönud amatöörteat- ris ja omavad kogemusi. Mis publi- kusse puutub, siis oli premjäär rah- varohke.

See esietendus märgistas ühtlasi üht tähtpäeva eesti teatriloos: ees-

ti kutseline teater saab sel sügisel 65 aastaks.

See oli Karl Memming, kes a. 1906 Tartu "Vanemuises" lõi esimese kut- selise näitetrupi samaaegselt, kui Paul Pinn "Estonias" moodustas Tallinna esimese elukutselise ansam- bli. (Vaata lhek 4).

EPL

30. oktoobril 1971

DRAAMA UNO-s

"Kogu UNO täiskogu oli rõõmuvoovastuses", raporteerisid reporterid New Yorgist ühenduses kommunistliku Hiina sissevalimisega ja rahvusliku Formosa-Hiina väheheitmisega. Isegi neutraalse Rootsi esindaja pöörutas rusikaga pulti kannatamatuse allakriipsutamiseks, kui Saudi-Araabia suursaadik oma häirimisettepanekuga püüdis asja venitada — puldide pööratamine on moes pärast seda kui Hruštšov vastava traditsiooni löi, kasutades rusika asemel kingakontsa.

Vaatlejail on muidugi õigus: UNO-s algas otsuse uus epos. Ühendriikide allajäämine Formosa-Hiina mandandi päästmise küsimuses kriipsutas alla, et USA-l, kes aastakümneid on UNO puudujäätke kinni maksnud, ei ole kuulegiltki järele andmist mõistust isegi oma lihtlaste juures. Ei saa muidugi mõnemat jätta, et allajäämise tegelikuks põhjuseks on USA presidendid end hiljutine otsus külastada Pekingit ja sellega tee avamine kõikide muude riikide võidujooksuks samas suunas, et olla jao avanevatele uutele hiigelturudele.

Pekingi-Hiina ise ei pruukinud sormega liigutada. Vastupidiselt oli ta tingimuste esitaja: UNO-st tuleb välja heita rahvuslik Hiina, UNO peab tagasi võtma oma kunagise otsuse, millega kommunistlik Hiina tunnustati agressoriks Korea sõjas. Teatavasti on kommunistlik Hiina UNO põhialuseid rikkunud peale Korea veel Tšibeti invasiooniga ja sealse rahva vastupanu vereise mürdmisega.

Jääd vaid ära oodata, kas Peking oma teises nõudmises on valmis kompromissima, või peab täiskogu Kanosaasse minema ja muutma Korea-otsuse (mispuhul jääb küsimuseks, kes ooli seal agressor? Kas president Truman, kes otsustas põhjakorelaste-hiinalaste invasioonile Lõuna-Koreasse relvadege vastu astuda?). Igall juhul näib nüüd selge olevat, et kommunistlik Hiina võtab üle rahvusliku Hiina koha julgeolekukoogus, mis iseenestest nii palju ei muuda, kuna kõigil viiel suurriigil seal on vetoõigus ja võimalus teisi õrnade küsimuste puhul blokeerida. Uue kommunistliku suurriigi tulemine UNO täiskogusse töötab aga juba rohkem muuta organisatsiooni palet, arvestades seda mõju, mis puhanhinalistel juba varem on olemas paljudes n.n. arengumaades Aasias ja Aafrikas. Kuna UNO liikmeriigid olid valmis 15 miljoni elanikkonnaga Formosaat välja heitma (vaatamata, et viimane on UNO põhikirja tõpne täitja ja olnud ja organisatsiooni asutaja), siis on vähemalt moraalselt Pekingi-Hiinale antud vabad käed "siseaja korraldamiseks" (relvadege) Formosaaga, keda ju Puna-Hiina loeb oma territooriumi osaks. Palju oleks siin USA edaspidisest hoiakust, sest sõjaliselt on olnud Tšiinghi rezhimil saatus oma liitlastest Washingtonis.

Teatavasti on N. Liit aastate jooksul järjekindlalt olnud Pekingi sissevalimise nõudjaks. Huvitav ja pikantne on aga välja lekkunud tõsiasi, et niipea kui algasid ülimalt salajasel USA-Punahiina läbirää-

kimised, hoiatasid venelased rahvuslikku Hiinat: "USA on teel Formosaat reetma" — Kremli vastutuleore oli läbirääkimistest andmeid saanud ja intriig pandi käiku tulemusega, et rahvusliku Hiina ajakirjandus hakkas arutama võimalust "kui USA meid maha müüb". Muidugi demonstreeris viimane nüüd UNO-s oma prestizhi kulul, et ta ei kavatse loobuda liitlusest Formosa-Hiinaga. Analooilisi kartusi on esinenud ka Iisraelis, kes nüüd demonstratiivselt hääletas USA-le vastu Hiina-küsimuses, et rõhutada oma sõltumatust.

Rõõmuelevus "uue eposi" puhul põhjeneb esmajoones arvamisega, et punahinalaste kaastulek sunnib venelasi katkestama külma sõda ja avab demokraatidele idatut. Ja koguni usutakse, et tiilikolded Vietnamis ja Lähis-Idas valubud. Kiisimuses on muidugi, kas ka seekord maailm ei tee rutitiinikohaselt soovunelmade, nii nagu neid juba viis aastakümnet on hellitnud kommunistimaade "paremaks muutumise" suhtes — alati petteumustega. Eposhi on loodud aga kahlemata sellega, et kommunistimaal on saanud juurde uut rahvusvahelist prestizhi. Maailm on näidanud, et ta on valmis heaks kiitma agressiooni ja UNO põhimõtete rikkumist. Siin on huvitav veel kord meenutada, et omal ajal visati ainsana Rahvasteliidust välja N. Liit agressiooni pärast Balti liikmesriikide vastu. Rahvasteliidu järeltulijate heidab välja juba selle "süü" pärast 15-miljonilise riigi, et see on jalgu jäänud agressiivse suurrigi.

Ja lõpuks küsimus: kui üksikord nii kaugele jõutakse, et Saksaamaa pääseb UNO liikmeskonda, kuidas käituvad siis need riigid, kes asusid seisukohal, et organisatsiooni saab kuuluda "ainult üks Hiina"? Kommunistimaad kui ka osa demokraatidest soovivad va aksepteerida "kaks Saksaamaad" kui poliitilist realiteeti. Järelikult toetavad nad ka UNO-see kahe Saksaamaa valimist.

KLA

KORSIKA

Kui de Gaulle vastu võttis Kremli potentsiaate, siis meelitas ta neid sellega, et ta külastuse ajaks küüditas Korsikale kõik need idariiklikud pärinevad poliitilised inimesed, kes oponerevad venelaste ülemvõimule nende kodumaal. Kuidatamine toimus suhteliselt meeldivates vormides — nagu suvitussõid riigi kulul ja ilma, et küüditatuid oleks Korsikalt traatpuuri pistetud. Sama "prantsuslikku" taktikat kordas nüüd ka uus president Pompidou, kes de Gaulle'i ületas sellega, et Brezhnevit võeti vastu nagu vene keisrit — saaja aupauguga, kortezhiga, auvaladustega ning — Brezhnevi vaenlastega Korsikale.

On ilmselt, et Prantsusmaa püüab pügeda venelastele veel suurema hoolegale kui Willy Brandt (nähtavasti kadedusest ja soovist olla ise "juhtiv" ka idapoliitikas). Erandiks on vaid Inglismaa, kes rikkus oma sõpruse Kremli spioonide paljastamisega. Sellegipoolest paistab, et Euroopa on teel uutele kompromissijäreleandmistele Moskva.

Tartus suri 14. oktoobril Amalie Toots, n-na Puusaag, sünd. Ropka-Tombil.

Stockholmis suri 28. septembril René Marcus, sünd. 25. märtsil 1932. a. Eestis.

VÄLISKOMMENTAAR

POLIITILINE KÕIEVEDU

Kui Egiptuse president Anwar Sadat oktoobri keskpaigas Moskva-reisile ette võttis, vallandas see rohkelt spekulatsioonide küllakäigu võimalike tulemuste ümber. Nasser'i võimujärglasena oli Sadat teatavasti lubanud kasutada kõiki poliitilisi, diplomaatilisi ja sõjaväelisi abinõusid, et saavutada lahendust konfliktile Iisraeli ja araabia maailma vahel juba enne käesoleva aasta lõppu. Aga kõigi tundemärkide järgi on olnud väga palju kahest suurekaalulisest kaasmängijast Lähis-Ida draamas, N. Liidust ja Ühendriikidest. Nende hoianud on olnud tegelikult, kas Sadat suudab oma poliitilist veksliit lunastada. Aasta esimesel poolel tegi Sadat silmi USA-le lootuses, et sedakaudu Suessi kanali avamise lubadusega saavutada Iisraeli vägede osalist kasutõmbamist. Mäng käis tõenäoliselt ilma Moskva nõusolekuta, sest samal ajal jatkas Sadat egiptuse juhtkonna puhastamist kõigist neist, kes olid kuulunud Moskva sõprade hulka. Et olukorda katsuda päästa, ruttas ülemkoogugu esimees Podgornoi mais Kairose, kus siis sõlmiti

sõprus ja koostööleping N. Liidu ja Egiptuse vahel. Aga hiljem suvel alistas Sadat ajada nurja kommunistliku meelestatud riigipöörde katset Sudaanis, toetades ühtlasi kommunistvastast liikumist Lääbiis. Sadat tahtis kinni pidada oma tõotusest rahvale, et kommunism ei pea kunagi saama võimalust kannakinnitamiseks araabia maailmas.

Niisugune oli üldpilt olukorrast, kui Sadat oktoobri keskpaigas esmakordselt Moskva külastas. Tema läbirääkimised Nõukogude juhtkonnaga lõppesid kommünikee avaldamisega, milles üteldi, et "ohlikku olukorda" Lähis-Idas silmas pidades olevat vaja Egiptuse sõjaväeliste jõude veelgi tugevdada. Vastutus selle eest veretati Iisraeli ja Ühendriikide kaela. N. Liidult jätkuvat sõjaväelisi abid välja kaubeldes pidi aga Sadat omalt poolt ideoloogiliselt järeleandmisega tegema, nagu kommünikees nähtub. Seal üteldakse, et katset levitada antikommünismi ja nõukogudevastast lennlehtedele näol Egiptuses tootvat üksnes araabia revolutsiooni küllustamist ning soli-

daarsuse ja koostöö lõhkumist araabia rahvaste ja nende sõprade sotsialistlike maade vahel. Avaldusest võib järeldada, et Nõukogude juhtkonnal on korda läinud sundida Sadatit vähemalt paberil reverdeerima oma ideoloogilist vastuseisu kommunismile. Mida see järeleandmine tegelikult tähendab ja nõukogude sõjaväeliste abistamist sõjaliselt mõjutab, jääb esialgu lahtiseks.

Kuidas kogu asjasu suhtub USA kui teine mõduandev kaasmängija Lähis-Ida draamas, sellest kõneles kiitlalt selgesti välisminister Rogers. Ta avaldas "kahetsust", et N. Liit on andnud uusi lubadusi Egiptuse sõjaväele tugevdamiseks. Diplomatiilises sõnastikus tähendab see etteheidet küllalt tõsisel kujul. Rogers kriipsutas seda liigest alla seletusega, et Nõukogude uusi lubadusi tuleb kaaluda vastavalt president Nizomi tõotusele kanda hoolt, et sõjaväeline tasakaal Lähis-Idas ei muutuks. Välisvastaalate arvates oli see esmajoones hoiatus Nõukogude juhtkonnale, et ta sõjaväelise abistamist Egiptusele ei läheks liiale. Teiseks tähendab see aga hoiatust, et USA võib omakorda hakata laiendama sõjaväeliste abistamist Iisraelile.

Nii on alanud uus poliitiline kõievedu Lähis-Ida ümber, mis võib viia pünevuse uue tõusuni. Kuidas olukorda hinnatakse ameerika juhtivate ringkondades, sellele vijab muusens USA senati absoluutse enamuse otsuse võtta vastu resolutsioon, mille kohaselt Iisrael peaks viivitamatult saama kaudu oodatud Phantom-lennukeid ja muud sõjavärustust määral, mis kindlustab Iisraeli võimet heidutada kallaletungi temale. Senati resolutsioonil ei ole küll kohustavat efekti, kuid ta kajastab meeleolu, mis võib ennast maksa panna. Resolutsiooni tekstis üteldakse, et N. Liidu sõjaväeline esinemine Egiptuses moodats Mig-23 lennukite ja lahingulenduritega on mõjutanud senist tasakaalu, suurendanud sõjaohu ja vähendanud vastavalt rahusobitamise katseid. Senati avaldusest paistab, et kõievedu Lähis-Idas on võtmaks pöörat, kus N. Liit esineb avalikult sõjaohutaja osas.

A.K.

● Stockholmis kihlusid Marianne Jalakas ja Kjell Nilsson.

● Sydneys elunev noor teadus-Nony Salasoo, kes ülikooli lõpetanud kodulinnas inseneriteaduse alal, jatkates teaduslikku uurimistööd, saabus selles USA-see, asudes teaduslikule tööle Pittsburghis, Pa., sealise ülikooli juures. Ta jääb Ühendriikidesse üheks aastaks.

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet
Päätoimetaja Juhani Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetuse ja tallitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wällingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnus Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eeskiltnus, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiri nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiri 60 59 00
-0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 129.-
Termin (4 kuud) kr. 45.-
Kuu kr. 12.-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükkija: Eeskiltnus-Kurires
Tryckeri AB Eeskiltnus 1971

REFLEKSID

■ JUTUD KIRJANIKE VABADUSEST läänes ja suukorvustest idas on ilmselt hakanud närvidele käima sealpool raudepiiret. "Kodumaas" protesteerivad energiliselt kaks kommunistliku okupatsioonirezhimi silmapaistvat ametmeest-suukorvustest teostajat — end, hävituspataljoni Ants Saar ja kompartei keskkomitee liige Vladimir Beekman. Mõlemad teatavasti rohkem tuntud kommunistidena kui kirjanikena. Saar teeb päevaseelgeks, kuidas tema ja teised kirjanikud raudkardina taga on just need "tõeliselt vabad" vaimulised, kes võrasterusega vaatavad lääne kõmulehtedele "Solženitsiini-kultusele", mille olevat viis piiletatudnud kõmulehted, kuigi Solženitsiini j.t. läänes tuntud kirjanikud väelvalt on tuntud nõukogude lugejale ja on seega tähtsusetu (kas tõesti Saar arvab, et Nobeli auhind antakse "tähtsusetule" kirjanikele?). Ja Beekman omakorda on mures Eksiil PEN-klubi "Vangistatud kirjanike päeva" pärast, kus olevat unustatud läänes vangistatud ja ainult kõmlehted idas vangistatuist.

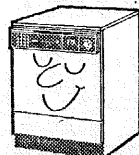
Saar ütleb, et ta Rootsis kirjanikega valides vabadusküsimuste üle on taotlenud "ainult üheõiguslusi" kommunistlikele parteile võrreldes kõigi teiste parteidega. Beekman nõuab "üheõiguslusi" ida ja lääne diktatuuride kirjanike vangistamistele. Kes kommunistid ise on kunagi teistele annud üheõiguslusi? Saare jutt juba sellest, et läänes asuvad eesti kirjanikud vaatavad Eestit "suurtalunike silmadega Pätsi parteist" on halvapäendeline, kuna ta ju ise oli vähemalt suurtalunike (ja ka kesk- ning väiketalunike) küüditamisel kaasas aastail 1941 ja 1949. Selliseid silmi ei tohi eesti kirjanikul okupeeritud Eestis ammugi enam olla.

■ HANS KRUIUS, AJALOOPROFESSOR sai okupeeritud Eestis 80-aastaseks. Nimi, mis eestlastele on hästi tuntud ja erilise mainega, sest oli ju see Hans Kruus, kes Varese valitsuse peaministri abina kujunes selleks quisinguks, kes vastutav oli Eesti müümises N. Venemaa, hinnaga, mis sisaldas määratud ohvreid nii küüditamistele kui muude kannatuste nõl. Muidugi võib ütelda, et ta oli vaid väike marionett, et ta võttis oma peale selle rolli mängimise ja vastutuse kandmise. Tema prae-gune "õilemus" margib Kruusi juubelikirjutuses, et ta aastail 1919 hääletas Eesti Asutavas Kogus "kodanliku" vabariigi seadusakti poolt", kuid kahetsenud hiljem ja tulnud järeleole, et "ainukeseks õigeks teeks eesti rahvale on asuda sotsia-

lismi ehitama ning astuda selleks Nõukogude Liidu koosseisu". Ta kõnigi ütlend lubastusvalmisil 1940 moodustatud riigikogu, et "cesti rahva tuleviku otustavaks eelduseks on astumine NSV Liidu koosseisu" ja märkinud rahuldusega, et tema põlvkond, kes oli näinud eesti kodanliku riigi sündi, näeb nüüd ka selle lõppu. Need, kes kunagi imetlesid Hans Kruusi kui oma õpetajat Tartu ülikoolis ja pidasid teda kartmatuks oma ideede eest võitlejaks, on pidanud kogu aeg, et sama mees on oma ajalood ümber kirjutanud vastavalt partei liinile ja lõpuks kaanenud väikesse "kodu-urija formadini, oles kuuldavasti ka ise läbi teinud põlu-ahil-olemise vaevad. Uue võimukirjad, ordenid ja tiitlid ei suuda varjata murdud meest, kes oma teadlaste teekspidamised on pidanud ohverdama tema mahasalgamisele ja oma rahva ohverdamisele võõrale võimule. Kui tal veel kord oleks võimalik hääletada eesti rahva saatus küsimuses, kuidas ta siis hääletaks?

KJ

Sveriges
malligaste
diskmaskin

Cylinda DM12

(titla på testen
så förtär ni varjör)

Kom och läs i Köpråd
Diskmaskiner 1971 från
Konsumentinstitutet

normmalms radio
& elvaruhus ab

Svandammsplan 2

Hägersten

Tel. 45 13 50

Leinateateid

Torontos suri 14. oktoobril Artemi Harry Kunder, sünd. 3. okt. 1919 Tallinnas.

Valimislavastus 1940: Kreml ei arvestanud eesti rahvuslaste julgusega esitada vastaskandidaate

Kolmkümmend aastat on möödunud sündmustest, mis tegid Eesti iseseisvusele lõpu. Neid sündmusi on meenutatud nii okup. Eestis kui väljaspool, kuid diametraalselt erinevalt. Välismaailmas on Ribbentrop-Molotovi pakti salakavalselt avaldada; isegi kõigile päevaselgeks tehtud, et Balti riikide annekteerimine oli vaid nende klauslite alusel võimuharastamine Hitleri poolt Stalinile lubatud Euroopa aladel, samal ajal kui Venemaal ja ka okup. Eestis suure visadusega kinni hoitakse Stalinist-aegsest versioonist, et eesti rahvas on "vabadel valimistel" avaldanud oma tahet iseseisvusest loobumiseks ja N. Liidu alla minekuks. Eesti Päevaleht vestles 1940 aasta valimislavastusest ühega nendest, kes kehtivat vaba Eesti valimiseseadust kasutasid ja teotades Varesse-valitsuse deklaratsioonile, et "valimised on vabad" püüdsid kandideerida vastaskandidaate n. kommunistlike okupantide n. ametlikele kandidaatidele.

Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson olid mõlemad annud parooli, et rahvuslikud kandidaadid tuleb esitada näitamaiks välismaailmale, et eesti rahvas ei ole vabatahtlikult loobunud oma demokraatlikest ja suveräänsest õigusest.

Õigusteadlane Heinrich Mark Stockholmis, praegu Eesti Komitee abiesimees, oli Jaan Tõnissoni sekretärina üks nendest, kes vastaskandidaadinna üles seati. Ta jutustab:

— Kuigi 21. juuni pööre oli toimunud, oli vormiliselt Eesti Vabariigi põhiseadus jõus ja selle kohaselt kuulutati välja riigivolikogu valimised ning saadeti presidendile otsusega (kes tegelikult oli juba okupantide vangiks) vana koosseis laiali. Kuigi oli teada, et laialisaatmine toimus okupatsioonivõimu survel, otsustasid eesti poliitilised ringkonnad rahvuslikes hviides esineda valimistel. President Konstantin Päts, olles sunnitud temale ette pandud otsusele n. te valimiste korraldamiseks alla kirjutama, oli riigivolikogu esimeest Otto Puuki isiklikult palunud hoolitseda, et eesti poliitilised erakonnad seaksid üles kandidaate vastukaaliks

okupatsioonivõimu käskudele. Tartus võttis algatuse Jaan Tõnisson. Nõupidamisel tema juures otsustasime kokku kutsuda kõikide rahvuslike poliitiliste rühmituste esindajad, et korraldada üleriigilist ühist kandidaatide esitamist. See oli 5. juulil. Valimised pidi olema 14. juulil. Aeg oli seega napp.

— Kas kontakt rühmitustega ka teostus?

— See teostus. Sõitsin Tallinna, kus 6. juulil ühinenud põllumeeste tegelase Oskar Kõisteri korterisse kogunes erakondade esindajaid. Asuti seisukohale, et Varesse valitsuse deklaratsiooniga lubatud vabade valimistest tuleb osa võtta, et eesti rahvas tõeliselt saaks oma seisukohta avaldada, keda ta uskab. Vähemalt valimisestus ei takistanud kõikidel ringkondadel kandideerida, kuigi okupatsioonihukorra tõttu olid pessimistid võimaluste suhtes tõeliselt riigivolikogu pääseda.

— Kui palju jõuti leida kandidaate selles õrnas olukorras?

— Teisipäeva, 9. juuli õhtuks oli 66 valimisringkonnas esitatud kokku 75 vastaskandidaati. Põhimõtteks oli mitte esitada vastaskandidaate valituse liikmetele. Mina isiklikult and-

sin nõusoleku kandideerimiseks Võrumaal Antsla valimisringkonnas.

— Tele ja teiste kandideerimisest ei tulnud, vaatamata kandidatuuri ei tulnud, vaatamata kandidatuuri välja. Kuidas see juhtus?

— Kuna peaaegu kõikides valimisringkondades olid üles seatud ka rahvuslikud kandidaadid, siis oli arvata, et kui valimised tõeliselt toimuvad seadusepärast ja vabalt, lähevad need kandidaadid kõik läbi. Kandidaadid, kes olid n. sinimust-valge lipu esindajad ja kes vaevalt oleksid kaasa teinud ettevalmistatavat lavastust Eesti annekteerimiseks N. Liidu poolt. Seda ohtu märkasid ka Nõukogude okupatsioonivõimu esindajad, kes polnud arvestanud, et vastaskandidaate julgetakse esitada. Tulemuseks oli, et N. Liit nõudis valimiseseaduse kohest muutmist. Ebaseaduslikult andiski Varesse valitsus dekreedid 9. juulil, millega nõuti vastaskandidaatidelt juba 10. juuliks eriliste valimisplatvormide esitamist ja mis kehtestati telegraafiteel. Need kandidaadid pidid tulema kustutamisele, kes ei esita platvormi. Oli selge, et kiire korraldus pidi andma võimaluse opositsiooni kandidaatidele korvaldamiseks. Sellegipoolest otsustati kohe esitada ühine platvorm: milles ette nähti Eesti põhiseadusliku korra kaitemist, Eesti Vabariigi valituse teotamist tema poolt avaldatud deklaratsiooni alusel ning Eesti Vabariigi ja N. Liidu vahelise lepingu täpset ja ausat täitmist. Nii olid nõuded täidetud õigeaegselt ja vormiliselt.

— Selle juures oli aga üks aga...

— See "aga" algas terrorisatsioonidega kandideerijate vastu. Näit. Valgamaal tungis miilits ja kompartei esindajad kahe kandidaadi kodudesse ja viisid nad kaasa. Nend sunniti revolvrivõru alla kirjutama, et nad loobuvad kandideerimisest. Jaan Tõnisson protesteeris isiklikult siseministri ees, kes telefonis vastas: "Vahetumust on muidugi seadusevastane, aga peate mõistma, et praegu on ole mõistlik vastasrinnaga organiseerimine. Tõnisson vastas, et "meie võitleme eesti rahva õiguste eest kõigi seaduslike vahenditega nii kaua kui selleks võimalust on..."

— Kes on Henry Kissinger?

Viimasel ajal on kogu maailma ajakirjanused tulipunktsid president Nixonile poliitiline nõuandja Henry Kissinger. Kes ta on? Ta on juudi päritoluga, sündinud 1924 Fürtis, Saksamaal. Ta isa oli gümnaasiumi ladinaga ja kreeka keele ülemõpetaja (Oberlehrer).

Ülemõpetaja Kissinger ei tegele nüüd üldse poliitikaga, kuid oli eriliselt huvitatud vanaklassika kirjandusest. Kui 1933 Hitler võimule tuli, siis ülemõpetaja Kissinger taipas õigeaegselt, mis ootab juute Saksamaal. Ta lahkus sealt juba 1934, algul Šveitsi ja sealt varsti edasi Ameerika Ühendriikidesse.

Noor Kissinger õppis hoolega ja sai juba üsna noorelt poliitilise teaduse professoriks ning nüüd president Nixonile lähema nõuandjana tööndiselt maailma pöördeleiste sündmuste ettevalmistajaks.

Ain Söödor teatrijuhiks TORONTOS

TORONTO (EPL) — Eesti Rahvusteater Kanadas valis oma korraldajate koosseisul uueks esimeheks noore näitejuhi Ain Söödori. Abiesimeheks valiti Lydia Vohu ja sekretäriks Siegfried Preem.

Ribbentrop-Molotovi kokkuleppe "sissekasseerijaks" Eestis pärast baasivägede sissetoomist oli Stalini emissar Andrei Zhdanov, keda alumisel pildil näeme N. Liidu saatkonna rõdul Tallinnas viipamas väljatoodud baasitöölilistele ja Petseri-venelastele (ülal). Tema juures rõdul on ka eesti kommunistide tegelased Säre, Lauristin, Kumm ja Neeme Ruus.

— Ja siis kadus see legaalne võimalus?

— Kuna vaatamata hoiatustele ja ähvardustele enamuse vastaskandidaate keeldusid oma kandidatuuri loobumisest, siis leiti vahendeid nendest siiski lahti saada. Valimiskomiteed otsustasid, et vastaskandidaate platvormid on mõeldud valijate petmiseks ja eesti rahvale kahjulike eesmärkide taotlemiseks ja tühistasid need. Kandidaadid teldeldati rahvaenusteks ja kustutati.

— Kuidas oli teie endaga?

— Olin esitanud Jaan Tõnissoniga

identse valimisplatvormi. Ka mulle

testati, et mu kandidatuur on tühistatud. Minu ja teiste protestid Valimiskomiteele jäid vastamata. Nagu mulle hiljem Tallinna-Nõmme ringkonna valimiskomitee juhataja selatas, toimunud kõrvaldamine N. Liidu esindajate tungival nõudmisel, kuna eestlastel nukuvalitsuse liikmed selles punktis kõhelnud. Nii siis toimusid valimised puhtformaalses lauasena Arusaadavalt käskisid ja keelasid vene võimu esindajad ka valimiste peakomiteed, nii et selle raporte valimistulemustest ei saa kuidagivisi võtta tööpäraseks. Eriti kus eesti rahvas kuidagivisi ei võinud aimatagi, et moodustatava kogu laiusvõimudeks on kiire Eesti Vabariigi ja eesti rahva "kinkimine" Venemaale.

Sadamad Euroopas superlaevade ajastul

Euroopas on vähe sadamaid, mida saavad kasutada uued mammutja superlaevad. Kuid ka mujal maailmas leidub praegu vähe neid sadamaid, mida saavad kasutada üle 80 000 tonni kaupa mahutavad laevad. Näiteks istuvad laadungit omavad 200 000-tonniseid tankilaevad 19 meetri ja 300 000-tonniseid tankilaevad 33 meetri sügavuses. Sellele peab lisanduma veel 10-20 prots. nn. juulgeoleku-vett. Seega peavad sadamade sisse- ja väljasõidu-tee olema küllalt sügavad, kusi juures just need sügavused puuduvad praegu enamikul sadamast.

Super- ja mammutlaevad ehitati viimase 15 aasta jooksul. Veel aastal 1959 esinesid 90 000-tonniseid tankilaevad, kuid absoluutsed superlaevad, kuid nüüd ristleb maailmameredel juba 30 tankilaeva, millede maht 200 000 ja enam tonni. Ehitamisel on praegu veel ligikaudu 200 sellesse suuruss-klassi kuuluvat tank- ja kaubalaeva, sest veel ainult superlaevad kindlustavad majandusliku kasu.

Euroopas esinevad nende sadamatenä, mis võimaldavad sisse- ja väljasõidu ühele 250 000-tonnisele laevale. Prantsusmaal Fossum-mer (Marseille lähedal) ja Le Havre, Hollandis Rotterdam, Skandinaavias Slagenstangen (Oslo lähedal) ja Göteborg, Inglismaal Loch Finnart (Shotimaal), Milford Haven (Walesis) ning Widdy Island (Iirimaa).

Lääne-Saksamaal vastavad sadamad veel puuduvad. Kuid rekonstrueeritakse siiski endine Wilhelmshaveni sõjasadam uueks tankilaevade (kuni 200 000 tonni) sadamaks ja Hamburg asetab oma lootused Neuerwerki saarele ja Cuxhaveni lähedal asuvalle Scharhörnile, mida ümbritseb vesi võimaldab sissesõidu kuni 300 000-tonnisele tankilaevadele. Lisaks valmis ka projekt Helgolandil süüvemasadama ehitamiseks nende laevade kasutamiseks, millede maht 500 000-1 000 000 tonni.

Üldse muutub selle sadama ehitamine aktuaalseks siis, kui Euroopa hakkab importima õli Alaskast. Kuid ka siis peavad need laevad kasutama

Ulbricht kolikambri

BERLIN — Walter Ulbricht, kes mõõdunud mais kukutati Moskva suvel Ida-Saksamaa kompartei esimese sekretäri kohalt, kaotab nüüd oma viimased kõrgemad ametikohad. Nagu "The Observer" Berliinist kuulab, võtab partei juhtkond esotsas Erich Honeckeriga temalt riiginõukogu esimehe koha, mille järele 78-aastane kunagine diktator jääb ainult poliitbüroo passiivseks liikmeks.

Ulbrichti kukutamise peamiseks põhjuseks oli tema kategooriline vastuseis Moskva katsetele saavutada Berliini küsimuses kokkulepet kolme läänejõuga. Uueks riiginõukogu esimeheks saab tõenäoliselt Willi Stoph, kes on praegu peaministri kohal. See tähendaks mõnede arvamusel allaikku Stophile, kellest on kujunenud tõsisem riival Honeckerile. Stoph käis muide tänavu Pärnus suvitamas ja sai kokku eesti kõrgemate partei-tegelastega.

Kuulõpp läheneb

UUENDAGE AEGSASTI
Eesti Päevalehe

tellimist, et lehe saamisest vahet ei tuleks. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid Rootsis.

Sisukas teater klassikaga

Eesti teater avas hooaja

Eesti teater võib käesoleval aastal tähistada oma kutselise tegevuse kuuekümnendat juubelaastat. A. 1906 sügisel alustas Tartu „Vanemuises“ tegevust kutseline näitetrupp Karl Menningu juhtimisel ja samal ajal tegi seda Tallinnas „Estonia“ teater Pina juhtimisel.

Alustaladena eesti kunsti teatri- ja arhitekti arengukäigu märgib teatrijalgu režiikunsti esindajana Karl Menningut, näitlejaloomingu virtuoslikkuse kehastajana Paul Pinnat ning algupärase näitekirjanduse loojatena August Kitzbergi ja Eduard Vilde.

Juubeli-hooaja meenutamiseks ja ühe kandva alustala austamiseks alustas Stockholmis Eesti Teater oma sügis-hooajaga sobival Eduard Vilde esikhoiendiga, ta maapao-aastal Koppenhaagenis 1912 aastal kirjutatud draamaga „Tabamata ime“. Esietendus toimus Stockholmis laupäeval, 23. oktoobril ANF-saalis Sveavägenil.

Hoolimata maapao kaugustest, oli Vilde oma teostega tugevasti Eesti kaasaegse elu küljes kinni. Ta jälgis koduma elu ja aktuaalseid probleeme suurema hoolet ja avarama pilguga kui ehk kohalolijad ise. Esikhoiendil järgnesid õige varsti meisterloos „Pisuhänd“ ja „Side“. Kuulsuse lõikamise teie Lääne-Euroopas ning algupärase ühendatud traagika on „Tabamata ime“ ühiskondlik-ideoloogiliseks näelaks. Inimese jäämine oma võimete piiri ja vastuastumine kunstiliku kolisevaile kujulele on selle draama antud käsk. Et seda ideed lastakse areneda kolmnurgas, kahe naise ja ühe mehega, see toob näidendisse uue alaliseid korduvate motiivide kogu hingeulise põnevusega, mis ületab kaugelt tavalise salongi kolmnurga. Kahe naise vaheline võitlus ühe mehe pärast on ühtlasi kultuurikriitiline ja ühiskondlik-kultuuriline võitlus.

Oma esikhoiendiks on Eduard Vilde seega õnnelikult ühendanud isikudraama ühiskondliku draamaga. Eeva Marlandi pealejäämine Lilile sümboliseerib sisulist kultuuripoliitilist võitu. Kuid Leo Saalepi meele-õnne, ta ilme mõistusekaotus lõppustseis näitab ka seda suurt ohvrit, mis on toodud seniele kuljuseideale, reklaamikellade petlikule menule.

„Tabamata ime“ näitejuht-lavastajana toimis Marie Kalbek. Tunnustavalt võib märkida suurt hoolikat tööd, mida ta on teinud näidendi lavale seadmise ja arvukate osaliste ühtlase ansambli sulatamisel. Teatritöösse on tulemuste riiklikult rakendatud terve rida uusi jõude. See on kinnituseks, et meie teater edasi elab. Olgem õnnelikud, et olukorras, kus kutseliste näitlejate ravis on tekkinud lünk, elu on ise esile kergitanud andekaid asjaarmastajaid, kes teotahetlised ja loomingurõõmsad on annavad oma väärtusliku panuse. Teatrisõprade nimel hüüame neile tere tulemast!

Näitejuht on Eduard Vilde algupärase tekstis teinud kärsed ja osalist nimistus kutsustanud mõned kõrvalest tegelased. Kärsed ja kokkutõmbamised oleksid võinud olla

veelgi ulatuslikumad, eriti esimeses ja teises vaatuses. „Tabamata ime“ konversatsioon oma hingeuliste peensustega nõuab soravat esitajast, hoogu, varjundite rikkust. Sellest tuli puhuti puudu. Autor ütles mõned aastad pärast näidendi ilmumist, et ta mõnab meelest, et „Tabamata ime“ on liiga pikk. Alles tugeval, kuid mõistlikul kärsimisel saab tasi nüüdisaja närvilik-kärsituale publikule nauditav õhtutäide. Ja et näidendi esitamine nõuab nüansseeritud tõlgitsemist – kammermängu sõna intümsemas mõttes. Nii Eduard Vilde ise.

„Tabamata ime“ kandvat kolmikut kehastasid läbinisti hea toimetulemisega Leo Saalepi osas Rein Vellner, Liili Ellert-Saalepi osas Heljo Mängel-Sundsvik ja Eeva Marlandi osas Epp Lohk-Sundström, kusjuures eriti naisosalised võisid esitada silmapaistvat mänguvõimust ja varjundite rikkust. Osade tõlgitsemine ei saanud siin olla kerge. Leo Saalepi tragöödia on terve põlvkonna ja eepohi tragöödia, siin on midagi Juhani Liivi hukkuvast Käikmäe Käo tragöödiast. Metsavahi hurskust anti poisile kes tahtis teada saada, mis on metsa taga, liiga väike leivakott kaasa... Rein Vellneri osatööstuses häiris liialt valkne kõnelemine, mille tõttu tekst ei ulatunud kogu saali ulatuses. Nähtavasti hoidis ta häält võltses vaatuses jõulisteks tundepeeteks. Leo Saalepi kuulsusele kannustava ja auaheilt mehe kuulsusest osa tahtva Liili hingelise kerdäike ning sügavalt inimliku mõistuseini-me Eeva rahu ja subtiilise hingeulise tõlgitsemine sobis järgitult Heljo Mängeli ja Epp Lohki isikupärase väljenduslaadiga ja nende erinevate temperamendiga.

Elmar Kold majaomanik Gustav Lauritsa osas, Karin Holm ta naise Paulana, Ago Pärtel maalija Magnus Kullina, Uno Tõnisson dr. Vaiki osas ja Marie Broberg teenija Juuli episoodilises osas olid Thalia-jüngerid, keda allkirjutatu ja suur enamik Stockholmis eestlastest teatrisõpru nägi teatrilaval esmakordselt. Ja see oli meeldiv tutvust. Esinejate tundesirius, sundimatu lihtsus, hea diktsioon ja liikumisvabadus aval pühjastat kinnitama, et me näeksim neid suurima hameelaade oma teatrilaval ka edaspidi! Eriti haaras meid Ago Pärteli hoogne mänguvabadus ja nüansirikkus, Elmar Koldi solidne rahu

Kohalik elu

GÖTEBORG

Narva SK pidu
Narva Spordiklubi korraldab 5. novembril tantsuõhtu Göteborgi Eesti Majas, Drottning. 27 algusega kell 20.00. Sisepääs on 10.-, kusjuures hind on sisse arvestatud suupisted, tants ja muu. Tantsumuusika eest hoolitseb nagu tavaliselt moodne diskoteek. Loodame rohkelt osavõttu, kuna varem peetud Narva SK peod on külalistele arvesse alati hästi õnnestunud. Teretulemast!

JUHATUS

STOCKHOLM
E. Lenderi gümnaasiumi
end. õpilaste kokkutulek toimub esmaspäeval, 1. novembril kella 17-st alates Korpi Estica ruumides, Luntmakaregatan 61, I. Teatada Ellen Kõllile – tel. 40.01.43.

STOCKHOLM
Läänlaste-hiidlaste koosviibimine
lõukub edasi
Järjekorraline koosviibimine käesoleval aastal mardipäeval on ettevalnud takistuste tõttu edasi lükatud. Ilma eestipärase ruumideta ja toiduta ei saa eksisteerida Lääne-Hiiu koosviibimist. Lähemate andmete saamiseks palun soovi korral järelepärimistega pöörduda telefoniliselt nr. 36.75.23.

KORRALDAD TOIMKOND

ja asjalikkus, Uno Tõnissoo väljapeetud tüübikujundus.

Õlejäanud osatäitjad olid vanad tuttavad. Edo Rahn oli leidnud õiget tooni ja sobiva teostuslaadi oma kunstnikkarjääris raskeid pettumusi üle elanud lauljanna Salme Pedaki osas kehastamisel. Siiri Kuldkepp impulsilise ja minatarga tütarlapse Jüta osas oli usutav, ta diktsioon märkimisväärselt selge. Aleksander Piht muusikaarvustaja Heinmanni osas ütletas meeldivat sundimatu lihtsusega ja vaba olemisega. Ao Vaks joonistas kirjanik Kõrendist huvitava, vaataja tähelepanu köitva tüübi, kelle karkeerivalt jooni mingi paha vaim ahvatles teda puhuti üle mängima.

„Tabamata imele“ oli Ao Vaks loonud ostarbekohase lavakujunduse, ajajärku tabava stiilse sisustusega. Tegelasel riietuse eest hoolitses Alvi Tõnissoo – ka uus jõud, kelle esmakordne esinemine jättis hea mulje. Enim tähelepanu oli nähtavasti osutatud näitlejatele ajajärgule ja tegelaste iseloomule sobivale riietusele, mehed pidid leppima enam labiajamisega. Valgustuse ja heli eest hoolitses üha kasvava vilumusega Hiilar Loo. Meeldi oleksin tahtnud ka valeheilt lugeda etenduse käigus helilindil (plaidi!) esitatud klaveril-pala nime ja selle autorit.

Kokkuvõttes: sisukas teatritöö, kunstiliselt tasemel tüblisti tite kesk-meele. Publik jälgis etendust ilmselt tähelepanuga ja süveneva huviga. Oli aplause mängu sisse. Etenduse lõppedes avaldas publik oma tänu teinud kiiduavaldustega ja lillesaadetistega lavale kogunenud näitlejale ja näitejuhile. Publikut peagu täismaja.

E.D. REINING

KGB-oraakel ennustab sõja lõppu

LONDON – N. Liidu ajakirjanik Victor Louis, kes on Moskva inglise ajalehe London Evening Newsi esinaja ning kellel on mõningate andmete kohaselt tihtipea KGB-ga, ennustab sõja oma artiklis, et Vietnami sõja lõpp näib kiiresti lähenevat.

Victor Louis nendib, et Ühinguigrid ja N. Liit leivad Vietnami suhtes ühise keele ning tülilikkumuse lahendamiseks president Nixon ja mõne N. Liidu juhtiva tegelase vaheline kohtamine.

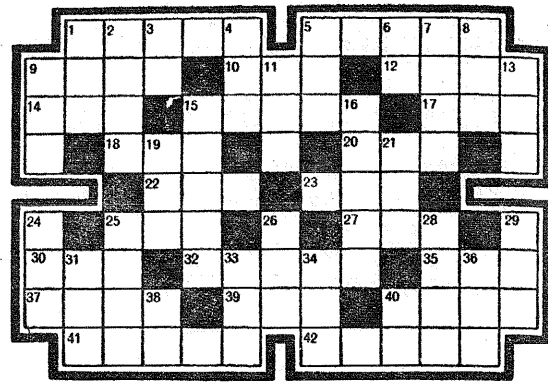
Eestlasi osanikeks kompaniis

TORONTO (VES) – Torontos teguselt suurema chitustarvete kompanii Alpa Industries Ltd., milles moodustasid kuni mitmesuguste nimede alal töötanud samalaadset kompaniid.

Nende sekka kuulus ka Home Lumber Co., milles kaasomanikuks metsatööstuse N. Kütis, samuti nagu ta oli kaasomanikuks reas teise ühinenud kompaniides. Alpa Industries Ltd. on kaasomanikeks rida eestlasi – peale N. Kütise ja tema perekonna Hausenite perekond, John Kütis, Raivo Roots, Artur Kaigas, Richard Kaimre, Harald Uttopart, H. Kamarik ja U. Sepp.

Märkida võib, et Alpa Industries Ltd. suurkompaniis on direktoriteks eestlasi N. Kütis ja Hausen.

EPL ristsõna nr. 37

Paremale: 1 väike metsloom 5 Itaalia kuulus kirjanik 10 sama, mis härra, peremees (van.) 9 tuntud tõsukufirma Rootsis 10 inimene olevat tema järglane 12 veest ümbritsetud maa-ala 14 vastne 15 liha ehk kala-tõtt 17 asi 18 sadama kinnitatu kal-jusein 20 pinnamõõt 23 religioon 23 noor (rootsi k.) 25 rahvuslase Kes-k-Aafrikas 27 liha liik 30 puhas savi-aine 32 on vangi elu 35 naine nimi Piiblist 37 kaunistus tekstiilist 39 perekonna pea 40 kausa ehk tagasi 41 O. Lutsu üks peategelastest 42 toidus, söögis.

Alla: 1 on heal sõjal 2 on see, kelle abielupool surmud 3 lüh. kirja-ümbrikul 4 Rootsi arhitektide ühing 5 tera 6 firma liik 7 teeb elu kerge-maks 8 saksakeelne artikkel 9 kat-kine koht 11 röövkala 13 Eesti poli-ililine org. Rootsis 15 silmavesi 16

Itaalia kuulus kirjanik 10 sama, mis 9 alla 21 Türgi tiitel 24 teatud leht-puuri (rootsi k.) 25 mootorsõiduk 26 madu 28 nõi väljend 29 paabulind 31 tagavarakamber 33 vankri osa 34 silma haigus 36 jõgi Saksamaal 38 nõnda, nii 40 Alfred Nobel.

Lahendus 36:
Paremale: 1 talje 6 Eli 8 kaus 13 asaat 14 Raadik 15 al 17 as 19 edu 20 ta 21 Neo 23 sai 25 Alf 26 marakart 27 aga 30 uru 32 son 34 sa 35 ere 37 aar 39 AD 40 en-dine 43 labane 45 duuma 46 iva 47 vader.
Alla: 1 taanlane 2 AS 3 Lia 4 jaam 5 ead 6 et 7 ir 8 kae 9 aade 10 udu 11 sil2skafander 16 le 18 Pakri 20 ti 22 oma 23 sau 24 Iru 25 ATs 28 ga 29 erim 31 saba 33 oa 35 edu 36 ena 37 Aav 38 rad 41 nu 42 ei 43 la 44 ne.

Eestis valmis film AH Tammsaarest

Nädalalehes „Sirp ja Vasar“ kirjutab Ivar Kosenkranius, et Eestis valmis film A. H. Tammsaarest. Film on põhendatud Tammsaare noorusel. Artikli „Film A. H. Tammsaarest“ autor ütleb, et koos kirjaniku elu ja loominguga hoolika uurija Leenu Siimiskeriga on Peep Kus rehissõbrina, Mati Kask operaatorina ja Veljo Tormis heliloojana suutnud oma ekraniivisioonis sügavsti poeetilis jõuga juhatada vaataja Tammsaare maailmatunnetuse esimese ja klassiku loomingu horisondilt väga olulise ajajärgu.

Nii on linale jõudnud mitte kirjaniku biograafia kahte esimest aastakümnet filmikaadreis seletav illustatsioon, isegi mitte kirjandusloolise uurimuse ekraneering, vaid sootuks isepärane film-essé, omalaadne kirjanduslooline parafras. Ei lisata, kes selles film-essées esineb Tammsaare-na.

Film valmis Eesti NSV haridusmi-nistariumi tellimisel Tallinnfilmis ja olevat koolinoortele määratud õpefilm sissejuhatuseks Tammsaare elu ja loomingu tundmaõppimisele. Filmi peamiselt sisuks on Tammsaare lapsepõlv ja kooliaastad. Filmi loomise kohta ütleb Ivar Kosenkranius, et filmi loojad rajasid oma töö struktuuri ja väljendusrikkuse täielikult dokumentaalsusele.

Sellele ta lisab veel, et dokumen-taalfilms „A. H. Tammsaare“ mõtes-tavatav kõik varemintu fotod, dokumendid, ajalehelõiked, raamatud, koolilõpikud ja kirjaniku esimeste värsede käsikirji täpsed ja orgaanilised kontrapunkti loodus- ja olu-olude kirjaniiku sünninail, tema õe lapsepõlvelaule meeleoluga, ekraanil kõlava sõnaga, mis on filmi mõ-testuse ilmekaks komponendiks, valitud Tammsaare loomingust.

Loometöö dokumentaalses allik-materjaliks on romaan „Tõde ja õig-us“. Selle kasutamise kohta ütleb Kosenkranius, et sellepärast mõjasta-vad filmi tervikuna erksalt suure-pärase loodus- ja oluolude, mille-de ilmekad, dokumentide staatikaga orgaaniliselt ühilduvad rütmid aval-davad suurt mõju kogu leitud heli-kujundusliku kontrapunktile.

Nende dokumentaalsus ei ole kunstlik sellepärast, et nad on sündi-nud kirjandusliku Vargamäe visioo-nide pinnal. Kõik see lubab tõdeda, et pooltunnine Tammsaare-film on väärtuslik ekraniitoe, mis filmiku-nsti mõjuste, intensiivsuse ja rikaste-vate vahenditena juhatab meid Tammsaare maailmatunnetusest elau-muslikult osa saama.

Artiklile „Film A. H. Tammsaa-rest“ lisatakse soovina, et Tammsaare-film paneb ka kirjandusloole ja filmikunsti koostöö jätkumist ootama eeskätt Tammsaare elu ja loomingu uute ekraniivisioonide, seda enam et mägede taga ei ole 1978. aasta. Tammsaare-vääriline dokumentalisti-de töö annab lootust: vahest jõuavad kineastid kirjaniku 100. sünniaasta-päevaks nii kaugele, et rõõmustada vaatajat ka uue Tammsaare ekrani-seeringuga.

Briti kaitse tugevamaks

LONDON – Inglismaa kaitsemin-ister lord Corrington on koosta-nud plaanid Inglismaa riigikaitsel-iste jõudude tugevdamiseks. Mi-nister mainis, et valitus kavatses reservelorda 175 miljonit dollarit neli frsgati ja kahe hävitaja eli-tamiseks ning nelja maaväe patal-joni moodustamiseks.

Kaitseminister hoiatas ühtlasi, et N. Liit on viimaste aastate jooksul oma sõjalaevastiku tugevaks mere-jõuks väljaehitanud, mis sunnib Ing-lismaad ja teisi NATO riike tegema suuri pingutusi venelastele järele jõumiseks.

METSAKODU
UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

"Teaduslik" spiooniraamat Saksa luurekindral räägib sümpaatiaga balti rahvaist

Saksa Liiduvabariigi "Teadusliku teenistuse" pensioneeritud presidenti kindral Reinhard Gehleni mälestustest, mis hiljuti "Tõlge" nimel ilmusid lääne-saksa ajakirjanduses on nende lehe veergudel juba tükki olnud jut-
tu. Neil päevil saabus ettelehtijale Rootsis sama aineistlik eriraamatuna - "Der Dienst" (42 lk.+30 fotot ja 4 kaardiskitsi). Lugejal võib aga esmasel silmilisel tabada pettumus: see ei ole mingi lobeivas toonis kirju-
tud põnevusraamat, vaid asjalik, peaaegu teaduslikult läbi töötatud ja viimisteldud mälestuste-raport koos
sügava analüüsiga ning täpsest tulevikuaspektidega kaasaegsele maailmale 1979-1980-ndaks aastaks. Kuigi
raamatust ei leidu midagi erilist üllatavat, esineb autor siiski paljudel suurtel ja väikestel "saladuslik-
" lõpliku lühikirjeldamise ning oluliste paljastustega, mis näitavad olevat rahuldavalt tähestatud dokumentidega,
mitte ainult teadeteenistuse enda agentuurandmetega.

Kuid tõeliselt pettumuseks on Hit-
leri-asetäht Martin Bormanni isiklik
ja tegevust "paljastava" alapeatüki
järele "Koostöö Canariaga", mis lõ-
peb teilekijale 61. luku ootamatult
järgneb sellele kohe ülejärenev ala-
peatüki "Gehleni "Abteilung Frem-
de Heere Ost" Stalingradi tragöödia
eel. Võimalik, et viimast tekinud
lõnga tähtsuseks vahet veidi on tõe-
hustatud. Kuid seavastu on alale jõe-
tud Bormanni foto lehek. 128 järele,
alkijaga: "Martin Bormann - Ein
Verriäter im Solde Moskaus" (M. B.
isamaareetur Moskva palgal). Raa-
matu tekstile näib aga B. nime ole-
vat tähtsuseks "tabaks", mida on
püütud vältida. Otsimist raskendab
erilisel isiku. Ja asjanimede registri
puudumine, mida autor lõpuks main-
ib "teadlikult olevat vältitud".

Mõistatuseks jääb esialgu: millistel
asjaoludel "Die Welti" veergudel il-
munud ning terves maailma avalik-
kuses kõmutolu tekitanud lõiked
Bormannist kui Kremli "pääkaastöö-
listest" sellest raamatust on lõpuks
välja jäänud, (resp. olnud sunnitud
välja jätta)??

Huvitav on kindral Gehleni kui
selge pilguga ning ülimalt realist-
liku kaalutlusvõimega tüürlase
hinnang oma "Führeri" kui "Feld-
herri" kohta - hoolimata sellest,
et viimane teos 3-4 sõjastaasta vältel
on tõstnud majorist kindralma-
joriks - Hitler olevat oma asja-
tundmatuse, jonnakuse jne. nega-
tiivsele omaduse varal võimaliku
lõppvõidu idas teinud täiesti võim-
atuks ning kindralstaabierite ge-
niaalsemaid kavatsused ja ette-
võtted täiesti ära rikkunud!

Erilisel andestamatuse peab Geh-
len Moskva haaramise taga ära-
pääramist Ukraina (Kiev) vangide-
võimale (2 miljonit, seni suurim
maailma ajaloos operatsiooniks).

Mõitid Hitlerikõrvaldamiseks Ju-
hi kohalt ei ole G-le võõrad, kuid
kas elutarkusest või tõelise haiguse

tõttu viibib ta 20. juuli atentaadi ajal
hoppis Breslau haiglas. Tagantjärele
tuleb ta selles siiski otustusele, et
isamaa-reeimine on kuritegu ja jääb
selleks küll demokraatliku valitsus-
süsteemi juures, kuid erakorralises
olukorras võib leitud olla erilisi asja-
olusid, mis seda võivat õigustada. Tõo-
line õigustus olnud olemas ka Hit-
leri kõrvaldamisele atentaadi kaudu
20.7.1944.

Peaõhik ulatuslikult kui ka sisu-
selt laseb muudigi kindral. Geh-
leni enda ja tema kaastöötajate
üldandmisele ameerikalaste käsitus-
se pärast suvistepähi 1945 järgne-
nu tegevusviiside kirjeldamisel.

Need peatükid on kahtlematult
möödapääsematult tähtsad n.n. "kül-
ma sõja" ja aktuaalse spinaasile aja-
loo uurijale, kuid pakuvad vähem
tavajärgsele lugejale. Seevastu tehnikid
kõiki huvitavad G. elutargad lõppjäl-
jeid, mis ennustavad Nõukogude
-Vene imperialismi tõeliste eesmär-
kide kohta 1970-ndali ja 1980-ndali
aastail. Nimetatam siinkohal vaid mõ-
ningaid meile tähtsamaid tunde-
vaid: Lääne-Euroopa vastastikkü-
ks katselepinge ja -liidude lõpetami-
ne ning asendamine Nõuk. muistri
järgi oleva "rahukorraldusega", oma
mõjuvõime laiendamine Skandinaa-
via ruumis (Soome, Rootsi, Norja),
kallaletung-jaasi ehitamine USA vas-
tu Kuubale, Puna-Hiina kaastööba-
mine kogu-kommunistlikku sfääri
Kremli juhtimisel, millele 1980-ndali
aastail järgneks Hiina kui peatäht-
sa kommunistliku maailmajagamise
sõjaline alalheitmine. Samal aja-
perioodil (80-ndali aastail) on Kremli
poolt ette nähtud ka Lääne-Euroopa
riikide järk-järguline rüppelangel-
mine, nende sisemise lõhestamise, nõr-
gemistamise ja võimalusid tekitatud re-
volutsioonide läbi. Sellele järgneks
ettevalmistatud lõpuleviimine otsusta-
vuse konfliktiks maailma ülemvalit-
suse pärast USA-ga.

Eestlasist (ka lätlasist ja leedul-

sist) kõneleb Gehlen sümpaatiaga
ning mõistab hukka Hitleri ning
pruunsiirklaste poolt arvestamata
jäätnud Balti riikide vabadustaoitu-
si ning kasutamata jäänud abival-
midust suuremas mastaabis. Kon-
trollimist vajaksid vahelst alajär-
nevad G. poolt antud Balti riikide
vabatahtlikud panused 1943 algul:
Eestis olnud väljas 4 "Idapataljo-
ni", Leedul vaid 3 ning peale sel-
le 6 too (vahi-) pataljoni, resp. ise-
seisvat kompaniid, Lättil aga vaid
2 vahi- või too-üksust. Viimaseid
Eesti osas ei anta, kuid neld to-
hiks vähemal määral olla leidunud.

Kuid selles "teaduslikus" spiona-
zhiraamatus leidub muudigi ka hõr-
redalt valgustatud sündmusi, ühe-
külgsest valgustatud probleemne ning
vaideldavaid seisukohavõtte ja järe-
lusi. Seetõttu oleksid täiendavad või
erilised sõnavõtted meie sõjaajaloo-
laste ja -strateegide poolt eriti soovi-
tavat.

Hiina tuleb lääne turule

— BONN — Kommunistlik Hiina on
alustanud oma kaupade tutvusta-
mist Lääne-Saksamaa turgedel ning
ühvabard ka juuneda tulevaks voo-
lejakas Jaapanile, Formoosale, Hong-
Kongile ja Singapurile. Lääne-Sak-
samaa äärmehel mainivad, et Puna-
Hiina pakub oma kaameraid ja op-
tilisi instrumente 50 prots. odava-
malt kui teised temaga võistlevad
Aasia riigid.

Kaamerate ja optiliste instrumenti-
de kõrval ilmub Puna-Hiinaast lää-
ne-Saksamaa turgedele elektrilisi
majatarbeid, puuvillast ja siidist val-
mistatud esemeid ning konservveer-
vut puu- ja juurvilli. Asjatundjad
mainivad, et hiina kaubad on üldi-
selt hea kvaliteediga.

■ Londonis osits üks New Yorgi
antiksesemete kaupmees 1929. aastast
antiprit pudeli Chateau Mouton Rots-
childi veini, mille eest ta ravis
6840 dollarit. Pudel, mis sisaldab ühe
galloni veini, on ainuke sellest aas-
takäigust ning ostja Paul Manno ka-
vatseb selle koos naiseaga ära juua
oma pulma 10. aastapäeval.

■ Üks Ühendriikide sõjaväe heli-
kopter, mis lendas Lõuna-Vietna-
mis 200 jala kõrgusel üle metsa, sai
maapinnalt nooletabamuse ning oli
sunnitud hiljem sõiduki sabarootori

cbakorrapärase töötamise tulemuse-
na hädamaandumise sooritama. Kon-
trollimisel selgus, et pliaatsi jämedu-
ne nool oli tunginud helikopteri sa-
ba metallkassesse, häirides rootori.
korrapärast tegevust

■ NATO juhtkond määras endise
NAGO peasekretäri Manlio Brosio
selgitama, millised on N. Liidu tõe-
lised kavatsused vägede mõlema-
poolseks vähendamiseks Euroopas.
NATO sõjavägede arv Euroopas ulat-
ub praegu 1.100.000 mehele, kuna
N. Liidul ja satelliitriikidel on Eu-
roopas võitlusvalmis 1.200.000 meest.

Vene autotööstused bürokratia ahelais

Shveitsi ajalehe "Der Bund" Moskva korrespondent näitab, et Nõu-
kogude Liidus tootmist ja plaani täitmist takistab bürokratism. Näi-
teks on autotööstuses osas pädevad enam kui 30 ministeeriumi. Selle
tõttu hilines ka uue - Togliatti - autotehase kiikulaskmine ja jäi
tähtsima 1970 plaan, ning vaatamata sellele, et kõik tootmismasinad
saadi välismaalt, samuti ka kõik produktiooni juhtivad tehnikud ja
insenerid.

Bürokratlike takistuste tõttu suu-
tise Togliatti tehase anda esimesel
tootmis-aastail ainult 22 000 autot tüü-
bist "Shiguli", mis Fiat-123 koopiat.
1971 suudetavat anda umbes 160 000
autot plaanis oleva 219 000 asemel.
Alles 1975 pidavat produktioon tõe-
sma 660 000 sõiduautole aastast.

Fiat-auto koopiat kõrval toodab
Nõukogude Liidu autotööstus ka ve-
na autosid. Nendest lastakse sisetu-
rule ainult 30 protsenti (umbes 80 000
autot aastast). Umbes 30 prots. too-
dangust eksporditakse. Jääk - um-
bes 40 prots. - kasutatavat "amet-
likult otstarbel" (müümiseks funktsi-
onäärile). Seega on ka tavajal
inimesel auto muretsemine peaaegu
võimatu.

Ei tõsta ka autotööstuses produkti-
onit, selleks pöörduski Nõukogude
Liit 1966 Itaalia kontserni FIAT poole
autovabrikut ehitamiseks ja Fiat-
autode tootmiseks Venemaal litsent-
si alusel. Selleks võeti eelarvesse 800
miljonit dollarit.

Vabrik ehitati Volga äärde, endis-

se Stawropoli linna, millele ehitat-
jate auks anti Itaalia KP juhi Tog-
liatti nimi. Vabrikut ehitamist alus-
tati 1967 ja see pidi andma juba 1972
660 000 autot. Et ehitamisel tekiks ri-
da takistusi, viidi eesmärk 1975 aas-
tale. Ehitamist takistas sageli mater-
jalide puudus, kuid ka asjatundlike
töölise puudus. Seega saadi Tog-
liatti tehase esimene faas anda eks-
pluatatsiooni 1969 sügise asemel
1971 augustis 1970. Nüüd pidurdatud
tootmist asjaolu, et terve riida autoos-
sade tootetakse Bulgarias, Ungari-
ja Poolas.

Plaani mittetäitmine iseloomustab
ka Vene Moskva- ja Leningradi, mille
sisseade ja tootmismasinad saadi
Prantsuse autotööstus Renault. Mosk-
vi tehased pidid andma 1970
280 000 sõiduauto. Toota suudetagi
ainult 100 000 autot 1971 peavad te-
hased andma 350 000 autot, arvata-
se, et toota suudetakse ehk kuni
250 000 autot.

Lisaks autode vähesele arvule on
auto ka kallid. Shveitsi ajalehe "Der
Bund" andmeid maksab sõiduauto
tüübilt "Shiguli" (ümberarvestatuna
shveitsi rahale) Nõukogude Liidus
umbes 24 000 franki, Itaalias mak-
sab sama auto (Fiat-123) 6 900 fran-
ki. Autosid tüübilt "Shiguli" ekspor-
dit Moskva ainult idabloki riikides-
se, mitte aga läände, kuhu on lu-
batud ekspordida kõiki teisi vene
autosid.

Lääneriikides müüakse neid um-
bes viis korda odavamalt kui Nõu-
kogude Liidus. Näiteks maksab
"Volga" Shveitsis umbes 5800 fran-
ki, Nõukogude Liidus aga 24 000
franki. Kõige selle tõttu on ka Nõu-
kogude Liidus liikvel vähe autosid.

Peamiste autode omanikena esine-
vad funktsionäärid, kelle jaoks im-
portitakse autosid ka läänest. Need
on peamiselt luksused. Näiteks
on Breshnevit kaks isiklikku autot:
üks Rolls Royce Silver Cloud ja
üks Mercedes-600.

Maa ilma "seksita"

PEKING — Asja Hiinast saabu-
nud ameerikalased märgivad, et Hi-
na on praegu tõenäoliselt kõige
puritanistlikum maa maailmas.

Kõik Hiina filmid ja teatritenduse-
d on vabad kahemõttelisusest ja
sexist ning sarnanevad läänemaailma
algikoolilastele määratud etendus-
tele. Puna-Hiinas puudub igasuguse
ööelu ning kõik inimesed lähe-
vad tõenäoliselt juba kell 8 magama.

● Lundi haigla arstiks on kinnita-
tud Kalju Rämmlal.

Eesti Rahvusfondi JUUBELI LÄKITUS

Eesti Rahvusfond on veerand-
sada aastat informeerinud avalik-
ku arvamusel faktiliselt olukorrast
Eestis ja teistes Balti riikides.

Eesti Rahvusfond on veerand-
sada aastat juhtinud maailma avalik-
ku arvamusel tähelepanu inimõig-
uste rikkumistele ja terrorile N. Liidu
ülde, eriti aga Eestis ja teistes
Balti riikides.

N. Liit okupeeris Eesti ja teised
Balti riigid 1940. a. suvel Hitleri
ja Stalini vahelise salajase kok-
kuleppe alusel.

Eesti Rahvusfond on protestee-
rinud ja protesteerib N. Liidu oku-
patsioon vastu Eestis ja teistes
Balti riikides.

Eesti Rahvusfond on protestee-
rinud ja protesteerib N. Liidi kol-
onialistliku- ja venestamispoliti-
ka vastu Balistikus. Peale Teist
Maailmasõda on küüdatatud Balti
riikidest Siberisse ca. 0,6 milj.
inimest ja on toodud asemele Bal-
tikumi ca. 1,5 milj. venelast ja
muust rahvusest isikut.

Eesti Rahvusfond on protestee-
rinud ja protesteerib vene kom-
munistliku partei sõjaväelise ja
poliitilise diktatuuri ja terrori

vastu Balti riikides ja kommu-
nistlikus sfääris üldse.

Eesti Rahvusfondi poolt publi-
seeritud "Newsletter from Be-
hind the Iron Curtain", "Nach-
richten aus dem Baltikum" ja
teiste eesti ning balti organisat-
sioonide ja üksikisikute tegevusel
välismaal, samuti ka rahva pas-
siivset vastupanu kodumaa-
l olnud oluline osa selles, et täht-
samad lääneriigid ei ole seni oma
tunnustust andnud Balti riikide
anastamisele ning Balti riikide
võltsitud töötavd edasi. N. Liit
on teinud korduvalt katseid
sellise tunnustuse saamiseks. See
täiendab ühtlasi seda, et Balti
riikide küsimust ei ole peetud
N. Liidu sisestaks, vaid on rah-
vusvaheliseks küsimuseks.

Kindlas usus meie rahva eluõig-
gusesse ja vabadustaoituse lõp-
likku võitu, jätkab Eesti Rahvus-
fond võitlust koos teiste organi-
satsioonidega üle kogu maailma
meie maa ja rahva vabaduse ja
eneseäärarimise-õiguse eest.

Stockholmis, oktoober 1971 a.
EESTI RAHVUSFONDI
ESINDUSKOGU

Kuulõpp läheneb

UUENDAGE AEGSASTI
Eesti Päevalehe

tellimist, et lehe saamisel
vahet ei tuleks. Tellimist
võtavad vastu kõik postkonto-
id Rootsis.

Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 15 67 70-0
(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse
mitte kasutada enam varasemat
Eskilstuna-Kurireni tellimispost-
girot ega vanu sissemaksukaarte
sellele postgirole, kuna Eesti Pä-

valeht on kogu tellimisaaja-
mise üle võtnud. Tellijatele tule-
vad endiselt sissemaksukaardid,
niiid aga juba uuele postgirole.

Eestis avastati Raua maal Lydia Koidulast

Lydia Koidula. Paul Raua õlimaal.

On teada, et Koidulat pole tema eluajal natuuri järgi portretseerinud ükski kunstnik. Tõnis Grenzteni sõjajärgne, mis 1885. aastal omaste poolt Koidulale kingiti, valmistati (kuigi suurendatuna) ühe "vähese päevapildi" (Sachkri foto) järgi. Sama foto järgi avaldas R. von zur Mühlen Koidulast tema eluajal ühe litograafilise portree "Meelajuhutaj" (nr. 42—1885). Üldse säilivat Koidulast kümme känd ülevõtet. Osa neist tunneme mitmete väljaannete ja pajunduste kaudu.

Koidula fotodest püüv tähelepanu ka ta "talutüdrukupilt" (rahvarõivaid kandev Koidula), mille ta kinkis ka Fr. R. Kreutzwaldile, et selle pildi kaudu ennast vabastada liigest idealiseerimisest, sest see ülevõte pidi Kreutzwaldile näitama "kuda kuju, reha ja piimalass käes, väga madalas maapinnal sammub." Selle foto valmistis suvel 1887 Tartu fotograaf J. Behse, keda peeti silmapaistavaks fotograafiks Eestis.

Kreutzwald pidas pilti väga originaalseks ja arvas, et see meenutab kunstnik Neffi kuulsaid rahvarõivais aadlimeste portreesid. Pildistamisel kandis Koidula ehtsaid Tarvastu-Paistu rahvarõivaid. Foto, mis üldiselt jäi tundmatuks kunni viimase ajani, asub praegu Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis. Aitrus, kes seda fotot kasutas, oli kaalograaf E.M. Jakobson, kes teinud raamatulüustratsiooni ja puulõikekunsti pioneer. Jannseni tellimisel valmistas Jakobson 1907 "Eesti Postimehe" jõulunumbri tüübilustratsiooni. Selles kuuse kõrval laua taga seisis rahvarõivais pereema, on sarnasust Behse fotoga, mis kujutab Koidulat rahvarõivais.

Huvitava foto lisaks avastati 1970 suvel ka üks õlimaal Koidulast. Maali autoriks olevat Paul Raud ja maal ise olevat eravalduses. Pikemalet jutustab sellest maalist Koidula ürija Aino Undla-Põldmäe ajakirjas "Keel ja Kirjandus".

Selgub, et Koidula maali loomise kohta kirjutab Paul Raud juba 1927 K.E. Söödile. Selles kirjas ta märkis: "Koidula, mida näha soovite, jäi minneval kevadel väljamaasõidu tõttu pooleli, kohe selle järele tulid teised tööd vaele — loodan järgmisel suvel teda lõpetada vöödi. "Seega arvas Paul Raud selle maali loomist 1928. Et ta suri 1930, siis pidi maal valmis 1928 või 1929.

Kirjelduses Aino Undla-Põldmäe märkis, et "maailm istub noor naine alas õitseva sireli all, pees ümber ta ganevad lehtpuud, mis jätvad fooknits uduisidne taevas ja kauge metsa savina. Nilsugust Koidula pilti pole me varem kusagil näinud, ja ometi

tunne esimesest pilgust, kellega on tegemist. Tuttav on suure kahupea peapööre paremale — nähtud Sachkri piltulevinnud fotolt (1889), väga omane tundub istuv figuur, üks käsi suursuguselt, vabalt süles, nagu Jannsenite perekonnapiiril (O. Barthi foto). Taas kannab Koidula rahvarõivaid, sekkord vaigist Põhja-Eesti käiseid, kuna õiale heidetud siidkangas mähib toogana alumise kehahoosa. Lillaka voodri ja sinaka välispinna kaudu harmoneerub rõivas sireli ja maali üldkoloriidiga. Maal pole lõpetatud, ent krunnurg ja varuka värvil mustri puudumine ei hakka silma." Silma hakkavat aga "realistliku täpsusega viimistletud, sihvakeet sormedega käsi, mis lamab süles, samuti pastelsete, pehmete laikudega modelleeritud näovorm ja eriti poeetilis hingestatud, pingsalt vaimne paale. Selles elab ideaal-Koidula lüürilise heiki, täis ainet, ilu ja õnne harmooniat."

Aino Undla-Põldmäe lisab, et kunstnik on nähtavasti teinud palju eeltööd ja kõigi Koidula fotodega tutvunud; säilinud on ka väike umbkaudne visand, millel on skitseeritud Koidula pea. Ka erinevat Koidula portree tunduvat Paul Raua selle aja tumeda fooniga tööst. Siin on kunstniku maastikuharrastust ja sirellimäe ühendatud portreega, on loodud kevadiseid värviine maailm, antud lüüriline, realistlik portreemaal.

● Stockholmis 13. oktoobril aset leidnud rootsi-hispaania klubi pidulikuks banketiks Amerikka avastamiseks 479. aastapäeva puhul Grand hotellis võitis osa ka rahkesti eestlase. Kohapeal korraldatud küsimisvõistluse 12. küsimusega Lõuna-Ameerika geograafia, Hispaania ajaloo ja kultuuri kohta võitis hr. Matti Antikio, kes sal esimese auhinna vallikuvaha reisi Hispaaniasse. Auhindu võitsid rida teisi kaasmaalasi, nende hulgas pr.d. Helga Minnus, Leida Pang, Viivi Luksep, pr.l. R. Lest ja hr.d. Viad. Suursõit ja Elmar Minnus.

INIMENE RISTTUULTES

Ajakirjanik ja kirjanik Arnold Sepp, kes praegu elab Miami, Floridas, meenutab alljärgnevas oma nooruse sõpru ja klassivendi — okup. Eestis hiljuti surnud ekspeapiskoppi Jaan Kiiviti ja samuti surnud ajakirjanik Oskar Nahet, kes töötas muide EPL toimetuses Stockholmis surmani. Kirjutus annab tausta eriti Jaan Kiiviti saatusele, kes kodumaal okupatsioonis pidi olema kirikujuhtiks.

Kui keegi kirjutaks biograafilise romaani Jaan Kiiviti, siis on raske leida tabavamalt pealkirja, kui see, mis pandud käesolevale kirjutisele ja mis rohkem analüüsina, kui järelehuudena hõlmab äsja menala radadele asunud Jaan Kiiviti ühte peatükki — ta noorusest. Peatükki, mis lähendas käesoleva ridade kirjutaja Jaan Kiiviti küll veid kolmeks-neljaks aastaks, kuid kus vastastikune eluvaatlus ning kiindumus noorusekesse filosoofilisest mõlgutusest kasutusid seda enam siduvaiks, otse erakralliseks mõlgutuseks.

Oieti oli meid selles veidi kummalses hüdus mitte haks, vaid kolm noort. Esimesena lahkus maistest elust Oskar Nahe Rootsis, nüüd väsis usutegelane Jaan Kiiviti kannataval kodumulle, et plaanitseb "Also Sprach Zarathustra" tõlkida eesti keelde; näitas mulle juba ka mõningate väljavõtete tõlgete mustendeid ja juhettis tähelepanu ühele lõikele, mille lubas seadida oma tõlke teose mototoks, kui see kunagi peaks ilmuma korraliku raamatuna. See lõige kõlab: "Liiga kaua on naises peitunud ori ja türrann — sellepärast on ta kõlbmatu sõpruseks, kuna tunneb ainult armastust". Miks just see väike lõige äratas Jaan Kiiviti tähelepanu sedavõrd, et sellest pidi sama kogu tõlke motto, see jäigi saladuseks. Tollal oli otsekui veidi piinlik otseselt pärida — ja nii palju, nii

jataga kohesid põlispund. Istusime luugiaval jalgu allapoole kõigutades ja otsekohe, kui südasvine valgus kasvas sennani, kus silm haikas seletama peeneid kirjatähti, luges Jaan Kiiviti mulle ühest või teisest kõitest katkendide saksa keeles, tõlks, analüüsis, kommenteeris, testaval määral isegi õpetas. Ta omadki huuletuskogud — ikka veel käsikirjas ja korralikus kaustas — olid seal, aga neile seltsisid Arthur Schopenhaueri kahekõiteline "Die Welt als Wille und Vorstellung" ja — Friedrich Wilhelm Nietzsche "Also Sprach Zarathustra". Ei ole midagi erakralliseks Schopenhaueri juurest Nietzsche'i jõudmises ja ka Jaan Kiiviti läks edasi seda silda mööda.

Seal, valge öö koidikul, ta jutustas mulle, et plaanitseb "Also Sprach Zarathustra" tõlkida eesti keelde; näitas mulle juba ka mõningate väljavõtete tõlgete mustendeid ja juhettis tähelepanu ühele lõikele, mille lubas seadida oma tõlke teose mototoks, kui see kunagi peaks ilmuma korraliku raamatuna. See lõige kõlab: "Liiga kaua on naises peitunud ori ja türrann — sellepärast on ta kõlbmatu sõpruseks, kuna tunneb ainult armastust". Miks just see väike lõige äratas Jaan Kiiviti tähelepanu sedavõrd, et sellest pidi sama kogu tõlke motto, see jäigi saladuseks. Tollal oli otsekui veidi piinlik otseselt pärida — ja nii palju, nii

Jaan Kiiviti

palju tuli nagunii läbi arutada, vaadida, mõelda...

Ent võib olla, just siin veidi-veidi paljastub see salajane, too varjatuid noorepõlve Jaan Kiiviti. —

*

Kuidas aga seletada, et inimene, kes tunneb endas kutsumust Nietzsche tõlkimiseks, äkki astus Tartu Ülikooli usuteaduskonda — Nietzschele diametraalses suunas?

Ka siin kulgeb kõik loogiliselt. Teekonnal hakkas paistma üsna tähtis — Salomon. Enno-Liiv-Schopenhauer-Nietzsche... ja korraga leidis Jaan Kiiviti, et kuningas Salomon oli õelnud lause, mis temale tundus kui kõigi otsingute kokkuvõtte, kui mitte drastiline lõplahendus. Too lause oli: "Kõik tegemine on kaduv ja teo tegija kaob ühes sellega" (Ütlemine võib muidugi tõlgendusteks erinev olla redaktioonisilmi, mitte aga sisu!). Sellest sünnis haaras Jaan Kiiviti kindluses oma järjekordest kirjas mulje, mille lõppu ta koguni masilis oma-poolse kokkuvõttega suure tähtsaga: "Vanitas vanitatum, et omnia venitas" — seega "tühisuse", "tühisuse" — see, superlatiiv ja sellisena õige lähedane sugulane "Welt als Wille und Vorstellung" ideestiku tüt-mikule.

Kuningas Salomoni kaudu jõudis Jaan Kiiviti teekond piibli ja ta vahetas filosoofia-teaduskonna usuteaduskonna vastu. Vana testament jäi tema lemmikuteks nilkua, kuni püsis meil kirjavahetus. Viimane muutus harmekaks, kui astusin oma kodaniku põhi kohustusi täitma, mis mind Viljandist viis ära Tondi Sõjakooli kui sealse aspirandikursuse õpilase. Samal ajal Jaan Kiiviti sukul-dus teistlaadsetesse õpingutesse ja harmekaks jäanud kirjades kajastus üha vähem ja vähem seda dünaamilist, otse ürgjõulist vaimset otsingut, mis temast kirjgas aimamatuisse kauge-stesse ja kõrgustesse enne Salomoni.

*

Jaan Kiiviti edasine saatust on üld-susele märksa enam teada, kui ta noorpõlv. Temagi rada viis pärast ülikooli kaugeemale kodumaakoost. Ent keset risttuuli seisis ta kõikjal. Lüh kühk, kohe selle iga kuu igane ka saatuse karmid loogid teda tabasid. Äia pil-narohke surm punaste käte läbi oli üllimalt raske löök. Võib olla, nii masendav, et see suutis katta isegi isikliku hirmu, kuigi Jaan Kiiviti pole kunagi argpüks olnud: teda kaitses juba kuningas Salomon, et "tulgu, mis tuleb, kõik on vaid tühihe ja tähtsusetu". Tema maailm isiklikult seisuse olemuses jäi vaid tahteks ja kujutelmaks, ja võib olla, surres oli koguni Jaan Kiiviti see, kes Schopenhauerile, kogu maailmale ja eriti punaste koduma astatajale ja vastutustundetuile vägistajatele vaas-pikavalt ja üleolevalt järgi.

Et ka too tegija kaob ühes teoga, kui aeg saab täis.

Miamis, 1971

Arnold Sepp

Dr. Puusepp 50-aastane

Lembit Puusepp

5. nov. tähistab Härnösandi haigla röntgeni osakonna juhataja dr. Lembit Puusepp 50-aastia sünnipäeva.

Dr. L.P. on sündinud Tartus. Tallinna 5. gümnaasiumi lõpetamise järel 1940 algas ta õpinguid Tartu Ülikoolis, kuid olukorrad sunniti fakulteedi lõpetamine toimuma Rootsis 1890 Karolinska Instituudi ruues.

Töötades alul kirurgina jätkas L.P. väljõpet röntgeni alal, Karolinska haiglas ja Radiumhemmetis. Saatvates juba varakult erialasest õigused mitte ainult röntgenidag-nostikas vaid ka röntgeniravis, jõudis Lembit Puusepp arsti positsioonile juba kümne aasta jooksul peale ülikooli lõpetamist, töötades alul röntgenosakonna juhatajana Lyckseles ja nüüd Härnösandi haiglas.

Nii töös kui iseloomult tunneme juubilari kui sõbraliku, tasakaalukat ja nobedat kolleegi, kes kuidagi-moodi märkamatuvalt alati saavutab oma sihi, kas siis elu rasketes oludes või akadeemilisel teel. Oma põhjalike erialaliste oskuste kõrval on tal ka laialdased kõrvalhuvid. Sidudes probleeme nii arstiteaduses kui teistes distipliinis, on ta teinud palju leiutisi, milledest mõned patentid on leidnud praktilist kasutamist.

Kollegide poolt õnne ja edu juubilarele.

J.N.

Eestlane Helsingis doktoriks samojeedi keele uurimusega

Helsingis ilmuv Karjala Haridusseltsi häälekandja, ajakiri "Karjalainen Heimo" (nr. 7/8, 1971), järgi on Helsingi ülikoolis 30. juulil kaitsnud oma väitekirja fildr. Ago Künnap. Väitekirja teemaks on "System und Ursprung der kamassischen Flexionsuffixe". Oponendina on toimunud prof. Aulis Joki ja kaitsja prof. Pertti Virtaranta. "Eesti hüümuvi" üteldakse ajakirjas, "on uuritud meie kauge ja lähise hüümuvi, samojeedide, keele korraldust ja algupära."

— Ago Künnap on Tartu ülikooli soome-ugri keelte lektor. Ta on tegelema kolm aastat Helsingi ülikoolis eesti keele lektorina ja pidanud loenguid suveülikoolides. Oma litsentsaadid on ta teinud kamasside keelest ja doktoritöö ainekse on kamasside ja ostjakisamojeedide keele. Samojedoloog, samojeedide keelte uurimine, on väga oluline soome-ugri keelteuuringu alus. Sest need keeled, nagu näiteks kamasside keel, on lähemal meie tüükeeltele. Kamasside keel on peaaegu keeleharuldus, sest ainult kaks vanaimast mõistavad seda kuidagi.

Ago Künnap on siirutanud kokku viis uurimustööd Ida-Euroopa põhjaosades ja Siberis asuvate soome-ugri rahvaste keskustes. Uurimustööd on toimunud Tartu ülikooli arvel. Nagu varem, nii osutab ka "Karjalainen Heimo" augustikuu number (7/8) rõhelt tähelepanu eesti asjale. Rubriigi all "Virolaisten kuulumisia" tuuakse nii eesti kui soome keeles eesti vanasõnu, väärdelused, eesti rahvaarvu, klaasitööstust aastast 1740 kuni iseseisvuse, puudutatakse kalleid välismaarase ja meteoriti-kraatrite uurimist (tänapäeva Saaremaal).

EESTI RAHVAAARVU kohta esitatakse järgmised andmed: a. 1970 aastal Eestis 1.356.079 inimest. Nendest oli eestlasi 923.137, venelasi 334.620, ukrainlasi 28.086, valgevenelasi 18.722, soomlasi (peamiselt siiski ingerlasi) 18.537, juute 5.283, lätlasi 3.286 ja teisi kokku 22.273. A. 1959 oli eestlasi 74,6 protsenti, nüüd a. 1970 68,2 prots. Vene sõdurite ja laevastikuüksused ei kuulu venelaste arvu sisse. Väljaspool okup. Eestit oli a. 1959 96.000 eestlast ja a. 1970 82.000. Eesti elanike arvast asus a. 1970 maal 474.911, ja linnades 881.367 inimest, nendest Tallinnas 382.706.

EESTI KLAASITÖÖTUSE kohta üteldakse, et see on väga vana päritoluga. Tõuke selle sünniks andis a. 1721 sõlmitud Ususkaupungi rahu, mille järgi Rootsi loovutas Eesti Tsaari-Venemaale. Esimene klaasitööstus piisalt Piirslas Ellamae lähedal Tööstuse nimi oli Piirslasche Glase Fabrik. See alustas tegevust a. 1740, tootes almaldaasi, pudeleid, purke j.m. Teine tehas asutati Hiiumaale. Aastal 1795 saabus Saksamaalt A.C.F. Amelung, kes asutas Meeseli klaasitehase, mille toodang oli eriti märgitav. A. 1804 oli tehaseid 314 töölisi, 1812 — 425, 1820 — 536, 1830 — 700 ja 1850 — 800 töölisi. Peamised artiklids oli peegliklaas. Tehase tegevust halvas a. 1850 kehtima pandud uus tollimäärus, mis eelistas välismaa tootet ja alandas ühes sellega klaasi tollimaksu. Algas allamäge minek. Esimene maailmasõda lõpetas peaaegu täielikult tehase tegevuse. "Eesti iseseisvuse ajal valmistati mainitud tehase veel vaid pudeleid", üteldakse "Karjalainen Heimos".

VALISMAAREISID Eestist on olnud "kõva kivi taga", märgib ajakiri. Sõel passi saamiseks on olnud isearanis tõe. Mõõdund aastal lõpul tösteti lisaks veel passi hind kümnekordeks. Välispassi või õigupoolest üht välismaareisi õigustava dokumendi hinnaks määrati 400 rubla ehk 1900 Soome marka. Nõnda riskendub eestlaste pääs k alhimalle hüümuale. — Soome.

SAAREMAAL ON NÜÜD läbi uuritud peagu kõik meteoriidide poolt tekitatud kraatrid. Umbes 3000 aastat tagasi langes saarele tohutu metallisadu — kokku 100 tonni meteoriidide kild. Suuremad lü-

bistasid kesmilise kiirusega õhukihi ja plahvatasid maapinnale jõudes. "Suurim plahvatuskoobas on 110 m läbimõõduga." Kirjeldatab kraatrite uurija geoloog Ago Aaloe.

Sama "Karjalainen Heimo" vastleib teisel eesti ortodoksse pagulaskirikku uut häälekandjat, ajakirja "Usk ja Elu", mis alustas mõni aeg tagasi ilmunist Rootsis.

"Väljaandjaks on pagulaskirikku kultuuriseltsus." Kirjutab artikli autor Voitto Setälä. "Petoimetajana on tegev prouatar Jüri Poska ja toimetuskretärilis intendant David Papp."

— Uus ajakiri järgib vanu traditsioone, nendib V. Setälä edasi. Iseseisva Eesti ortodoksse kiriku häälekandja oli samuti Usk ja Elu nimeline ajakiri. Retsepsent loetleb seejärel isikuid, kes toimetasid vabas Eestis mainitud ajakirja, nagu prouadit Aleksander Laar, Konstantin Koka ja Herman Avu. Viimane oli teatavasti aastast 1923 Soome ortodoksse kirikukonna abipiskopiks ja aastast 1925 arhiipiskopiks.

Voitto Setälä ütles: "Ofset-trükitehnikas ja rikkalikul pildimaterjaliga mõjub uue Usk ja Elu esimene number selgesõnaliselt ja sisult kõigiti eesmärgi kohaselt. Artiklid on tihedad: petoimetajaja Poska saatesõnad, kiriku sünoodi esimehe, praost Nikolai Raagi, ja kirjanik Karl Risikivi palvusartiklid, Aleksander Solzhentšini arutelud, sign. Reedel luuletusi ja samuti Poska mälestussõnad manalasse varisenud eesti diplomaat August Tormast... Väljaspool seisva arvustaja arvates on", lisab V. Setälä, "ajalehe ajalooline panus tähelepanv."

Mr

Sünnikohtadelt internatsionaalne, ent süüsi läbinisti eesti perekond ja ka visalt eestikeelne, on Porrode (Jõgimaride) artistiperekond, kelle peakorter praegu asub Hamburgis. Pildil selle perekonna neli põlve: keskel vanavanaema Amanda Jõgimar, sindinud Narvas, Eestis, tema taga poeg Arnold Jõgimar, sindinud Wiinis, Austrias ja pojapoeg Uno Jõgimar, sindinud Pilsenis, Tšehhoslovakkias ja vanema süles pojapoja tütar Nadja, sindinud Hamburgis, Saksamaal.

Endel Kõksi reisikiri:

Naatsaret ja Peetruse kala

NAATSARET (EPL) — Buss, millega ma sõidan Tel Avivist, on uus ja õhujahutusega ja reisijaks on täiesti rahvusvaheline seitskond. Sattun istuma pikakasulise ja laiaäärilise kübaraga varustet daami kõrval kellel pikkamööda kuulen, et tema on Tšillist, aga sindinud Potos ja sealt juba kolmkümmend olas ja sealt juba kolmkümmend aastat ära ja et ta on olnud Limas kuulus Chanel kosmeetikafirma esinaja. Minu viitamisega unele poliitilisele olukorrale Tšillis vastab ta, et pole võimalik arvata, mis edasi sünnib, kuid on ju teada kuidas elon Poolas ja Baltikumis, näiteks Eestis. Ja lisab, et tal on Limas pari maks sõbrannaks eestlanna, kes tal-le palju olla jutustanud sündmusist Eestis.

Vesteldes oleme mõõda jõudnud Natanyaast, maantee on neljaliniline autotee, kuid lubatud sõidukiirus on ainult 90 km. Maantee ümbrus on kaetud eukaliptusemetasdega, (taimed olevat imporditud Austraaliast) ja apelsini-istandustega, mis on asutatud saja aasta eest araablasti ostetud maale, kes seda ala olid pidanud elamiskõlbmatuks. Hadari juures lahkume Tel Aviviga vahelisel autoteel ja siirdume kirdesse Geneetsareti järve suunas.

Maastik mis on olnud tasane ja sobiv põlluharimiseks muutub pikkamööda mägisemaks ja mienõlvakul näeb tüüpilist araabia külasid, kus majade esiküljed tihti on toetatud sammastele. Afula linnast mõõdukas räägib mu naaber, kes ilmselt tühneb Israeli ajalugu palju enam kui mina, et see linn on eksikombel ehitatud tasasele maale. Kuna seda on hoopis tarvis põllupinnaseks, seepärast linn ehitatavast nüüd uuesti ja seekord mägedesse. Ja eemalt paistavalt uue linna päikeses säraavad ehitused Selle asula nimiks on Afula Elit, elanikke 16 tuhat hinge ja asutatud 1925 ameerika saabunud sionistide poolt. Enne Naatsaretti jõudmist tuleb tõusta mäkke ja bussijuht kasutab kogu oma osavust ja jõudu et hoida suurt ja raskest sõidukit Norra mägestikutel meenutaval kurvel.

Naatsareti linna 30.000 elanikku jagunevad mitmele külale. Vana Naatsaret on põhiliselt araabia karakteriga linna külaste tänavate, vaaride ja turuga — uus juutide rajatud Naatsaret, on ainult otsema ette künkale ja tulebata oma modernse kavanduse ja konstruksiooni poolest meelde Montreali Expo 67 tähelepanu äratanud Habitat elamisemodelli. Kristlaste on piibli linna Naatsaret tähtis ja üksteist kristlikku usulahu ku sila ehitatud oma kirikuid või kloostrid, lisaks neile veel suur muhameedlaste moshee.

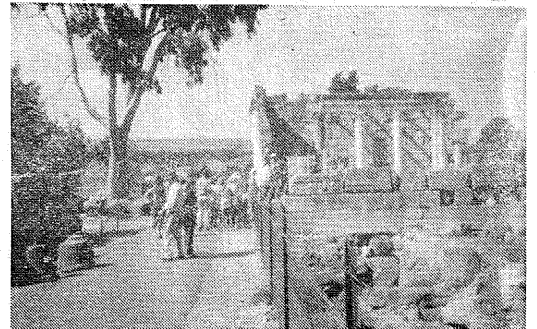
Uusim neist kirikuist on Maria Kuulutamise kirik, mis valmis 1969. a. ja kuulub frantsiskaanslastele. Kirik on kavandatud ühe Itaalia arhitekti poolt ja ehitati Israeli ehitusfirma abiga nagu räägib saksa-frantsuse-Inglise keeli kõnelev glid. See on väga modern ehitus, mille kaunistamiseks on tulnud kunstiteoseid annetada kõigist maailma riikidest. Kirik on rajatud varakristliku 4. sajandi basilika, 7. sajandi kiriku, ristisõdijate 1099. a. ehitatud kiriku ja lõpuks 1730. a. ehitatud kiriku varemeile. Nii, et kõikide nende struktuuride osad on jäänud nähtavaks.

Kirik pörandas on ava, kust näeb valges kaljus avanevat koopasruud, kus traditsiooni järele Maria ingel Gabrieli käest kuulutuse vastu võttis. Koobas on valgustatud ja kõrgete võlvide all kõlab katoliiklaste laul — neil on just teenistus.

Spioon UNO palgaliseks

NEW YORK — Liitunud Rahvaste Organisatsiooni peasekretär U Thant otsustas vaatamata rasketele aast vörra maailmaorganisatsiooni informatsioonibüroo välisosakonna juhataja, venelase Vladimir P. Pavlitshenko ametiaega.

Ühendriikide ajaleht "New York Times" märkis, et Pavlitshenko on N. Liidu poliitilisele politseile KGB kõrge ohvitser, millist süüdistust venelased nimetasid laimavaks ning mida ilmselt arvesse ei võtnud ka peasekretär U Thant kui ta venelase ametiaega pikendas.

Teisest sajandist p.Kr. pärinevad sinagoogi varemed Kapernaumis.

Mõnisa sammu eemal asub frantsiskaani mungaklooster, selle kõrval Püha Joosepi kirik ja selle pörandas on jällegi ava, kust kaudu pääseb vaatama Joosepi puusepatööbude. See näib olevat lihtsalt kaljusse raiutud ruum, mille all on veel üks ruum, mis väidetaks olevat Joosepi ja Maria eluruum. Kreeka-katoliiklaste nn. Sünaagoogi-kirik on ehitatud kohale, kus Jeesus teenis ja õpetas ning katoliiku nunnaklooster on ehitatud kohale, kust natsaraenlased tahtsid Jeesust alla heijata.

Ma ei jaks enam neid pühi koha- ja vanu kirikuid vaadata ja sõidan edasi Kapernaumi Geneetsareti järve ääres. Järve nimega on segadust, sest ametlikult kutsutakse seda Galilea järveks ja juudid kutsuvad teda Kinnereti järveks, mis tõlkes tähendab viiluti, kuna järvel olla viiluti kuhu. Igal juhul on Jeesus siin kohal teinud tähtsaid asju — kõndis vee peal, tegi tsenturiiooni teenri terveks ja äratas Jairose tütre ellu. Mõni kilomeeter lõunasse

asub koht, kus ta tegi imetoe leibade ja kaladega ja samuti on ligilähedasel mäelutluse pidamise koht.

Teisest sajandist pärinevate sünaagoogi varemete kõrval arvatakse nüüd olevat avastatud ka Peetruse maja asukoht. Kuna Peetrus oli kalur ja et need kalad on saanud tema nime, siis sõidan Tiberiasse, kus neid serveeritakse, et teada saada kuidas nad õieti maitsevad. Restoran asub otse järve kaldal, kerges tuuleõhus liikuvate palmide varjus ja klaasröödult avaneb vaade teisel kaldal sinetavale Golani kõrgustele. Ettekandja toob pomfritti ja vagna kaladega, kust võib omale sobiva valida. Kala on väikese laetika moodi, ainult paksem ja palju okkalisem ning karedama soomusega. Ta on nagu kuivaltp küpsetatud ja maitseb ka kuivaltp ning ma joon lisaks klaasikannust jääga segatud Geneetsareti järve vett. See sööma- aeg maksab kümme naela, st. umbes 15 krooni aga selle eest tean ma nüüd milliseid kalu Peetrus püüdis ja kuidas need maitsevad.

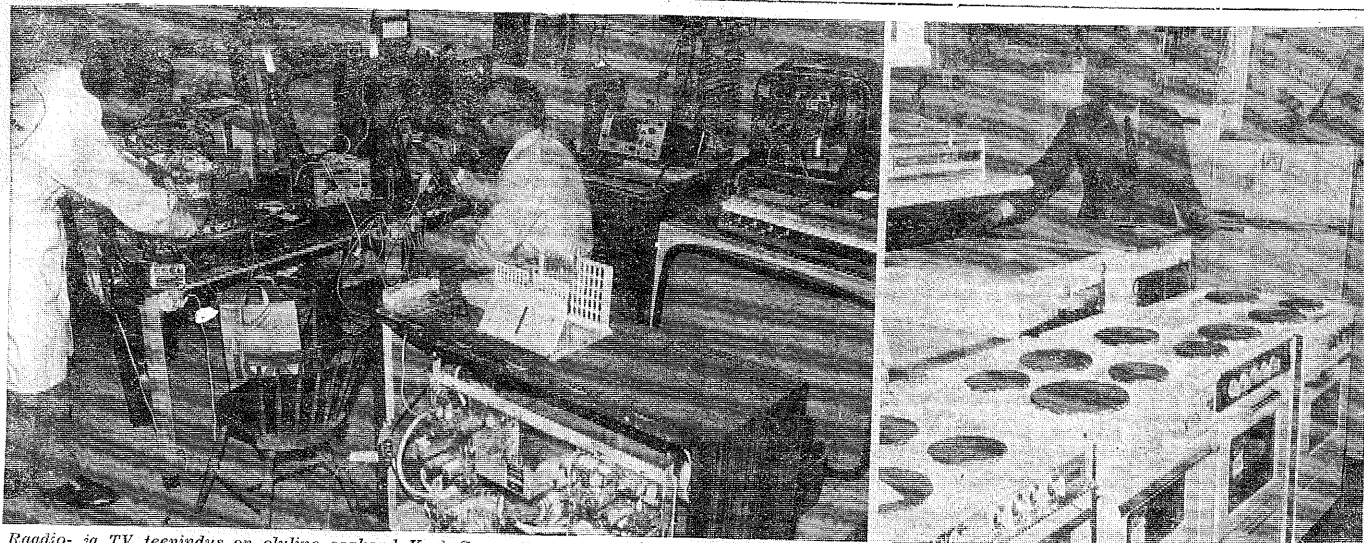
Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVALEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingitusena, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE. KES VEEL EI OLE TELLIJAD

EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

Raadio- ja TV teenindus on oluline osakond Karl Grau ettevõttes. Paremalt vaade majapidamismasinade ja pliitide osakonda. (Fotod Lepper)

Karl Grau oma firma TV-osakonnas.

Rootslane ei leidnud sotsiaalhooldust Venes

Stig Lövgren Skärholmenist Stockholmis saadeti Moskva tutvuma N. Liidu sotsiaalhooldusega. Tagasitules konstateeris ta Söderpostenile, et ta ei leidnud N. Liidust üldse mingit sotsiaalhooldust — seda lihtsalt ei eksisteeri. Mehed ja naised on kohustatud töötama. Ainukeseks alternatiiviks on nendele sundtöölaager või siis väimuhagita.

Lövgren jutustab ajalehele, et turismijuht on talle kinnitanud Moskvas, et N. Liidus ei ole sotsiaalhooldust sellepärast, et seda lihtsalt ei ole vaja. Tööd on kõigile.

Pensionärid saavad 300 krooni kuus ja elavad enamuses oma laste või sugulaste juures — vana-dekudusid on sellepärast vähe. Ka seda kinnitasid reisijuhid, kes pidevalt pingutasid, et külastajale seigats teha, kui asjatu oleks sotsiaalhooldus N. Liidus.

Nelle ei näidatud isegi ühtegi haiglat seespoolt. Seevastu jutustasid giidid väga kõrgetasemelisest ja avancerunud haigeravist ja haigete hooldamisest. Seda ei näidatud, sest rootslaste sotsiaaltöötajatele oli tingimata vaja näidata Lenini mausoleumi, revolutsioonimuuseumi, Moskva liiklooli, näitust jne. nii et lihtsalt aega ei jäänud ühe selleks, mille vastu külastajad huvi tundsid.

Nelle näidati ka moodsaid elamurajoone, kuid ühtegi korterisse ei viidud. Küll aga näidati "proovikorteri" näitusel, kus standard olnud üsna rahuldav.

Jutustaja oli siiski tähele pannud,

et paljude fassaadide taga linnas oli lagunemisprotsess silmatorkav ja näha ilmselt viitetas. Neile seletatud, et Nõukogud Liidus saab kodanik korteri üks kord ja seda kogu eluks, kui aga isiku peale on alla 7 ruutmeetri pörandipinda, siis võib kõne alla tulla teise korteri saamine. Ridade ja villasid ei esine. "Kuid ei ole keelatud ehitada" ütelnud giid rootslastele.

Pole tegemist VAHEMERES

PARIS (EPL) — Alžeeria pidi rentima venelastele Mers-el-Kebir sadama nende haasistamiseks.

Alžeeria president H. Boumedienne keeldus aga sellest lõppeks. Gledes, et riikidel, kellel ei ole rannajoont vahemerel, pole mingit õigust saada baasistadamaid.

Kas Kossogin külastägil Alžeeriasse suutis presidenti murda järeleandmisele, pole esialgu teada.

Jaapani värvi-TV soodsaks kvaliteetseks UUDISEKS

Karl Grau, Stockholm Eesti Gümnaasiumi varasemate lendude viilistlasi, siirdus ärialale. Täpselt üteldakse raadio-TV, elektri- ja majapidamistarvete kaubandusse ning aastatega on ta üles ehitanud suur läbimõõgiga firma, mis asub n.ä. strateegilises asukohas suure LM Ericssoni ja teiste vabrikute otseselt läheduses Midsommarkransenis, Svandammsplanil nr. 2, Karl Grau Normalmals Radio-Elvaruhus, raadio- ja elektritarvete kaubamaja ongi üsalduse võitnud nende suuretegevõtete personali juures nii kvaliteedi kui ka hinnapoliitika pärast. Kuna Svandammsplani piirkonda peale LM-i nute kontorihoonete on tulemas veel uusi kontoreid, siis puudutab see positiivselt ka eestlaste äri, milline aastatega on kujunenud ka eestlaste ostukohaks.

Kohtame Karl Graud tema firmas, milline a. 1968, esimese tegevusaastakümne moodumisel, asus praegustes- se avarates ruumidesse, kus pidevalt on tegemist ostjatega. Kuna kõik tingimata tahavad just osta peremehe enda kaudu, siis on üsna raske temaga pidevat juttu vesta.

Kuidas olele suutnud sellel üli- terava konkurentsi alal saavutada edu?

Kaheldmata oli vähemalt algu- ses seile juures üheks oluliseks tegu- riks asukoht suure maailmaettevõtte naabruses, kes leidsid kundesid. Peasli on aga olud siiski hinnapo- litika kombineeritud kõrge kvali- teediga, teenindusega ja kauba eest vastutuse kandmisega. Kui võtta näi- teks raadio-, ja televisiooni osakon- da, siis olen üles ehitatud oma ser- vice-töökoja, milline ostjatele kind- lustab vajaliku ja asjatundliku abi peale tootjate endi garantiliseid.

Service on teatavasti kaubatarvi- tajatele praegu eriti oluline — kui midagi on vaja parandada, siis on sellega alati kiire, kuna TV ja raadio on majapidamises asendamata- tud tarbed. Mitmesugused juhusti- kund töökojad aga kuritarvitavad inimeste vajadust ja teevad kas as- jatundmatut tööd või koguni debi- teerivad töid, mida kunagi ei ole tehtud. Siin on vaja üsaldusväh- korda firma ning tarbija vahel.

Usun, et olen selle üsalduse saavu- tanud, sest meie juurde tulevad ser- vice-küsimustes ka need, kes algu- päraselt meie ostjad pole olnudki.

Installeerime, parandame jne. Ja põhimõtteks on hästi ja kiiresti.

Värvitelevision võidab üha rohkem pinda, sest värvisaadete arv on muutunud rohkem. Mis on uudist värvi TV alal?

Kui hiljuti oli suureks tui- seks 118-kraadilise pildilambiga värviteleviisori turuletulek, mis

aparadid muutis õhemaks, nagu- samaks ja kergesti paigutatavaks, siis tänuvusi sigisid on uudiseks hea- kvaliteediliste Jaapani aparadide tulek Rootsi turule.

Ameerika turul on neid ammu suure eduga müüdnud, kuid kuna USA ei tarvita PAL-süsteemi, siis valmistasid jaapanlased TV-aparadeid USA normidele vastavalt ja see- ga ei sobinud Euroopasse. Nüüd on aga jaapanlased kalll raha eest ost- nud Euroopas Telefunkenilt PAL- süsteemi litsentsi, mille tulemusena on nüüd ka Euroopale-sobivad apa- raadid, mis oma hinnalt ja kvalitee-

dilt on vägagi võistlusvõimelised. Jaapanlased on ka Rootsis nüüd üles ehitatud oma teenindusvõrgu ja re- servosade laod. Nii võib Hitachi vär- viteleviisiooni praegu saada juba 2448 krooni eest. Tegemist on täistransis- toriseeritud produktiga, mis pikendab eluiga, vähendab teeninduspro- bleeme ja teeb aparadid odavamaks pidada pikemas perspektiivis. Ja siis tuleb transistor-värvi-TV-s plit momentaanselt, ei ole vaja "soojenda- da", nagu tavaliise TV aparadi juu- res.

Teine meeldiv uudis on samuti Jaapanist — Sony, kuulus firma, on teinud 13-tollise kantava värvi-TV aparadi, mis lannseerib täiesti uut põhimõtet värvipildi produtsiooni- sel. Seal on kolm "impulssikahu- rit" ühendatud üheksainsaks.

See aparat tuleb müügile novem- bris. Olen üllatatud jaapanlaste era- kordset kvaliteedit.

Kuidas on aga Euroopa värvia- paraatidega?

Muldugi on nimekas märk Telefunken, kes on ju PAL värvisüsteemi väljatöötajaks, üks populaarse- maid. Ka eestlaste hulgas, kes firmat juba kodumaa päevilt üsaldavad. Teatavasti on Telefunkeni Stockhol- mi-töökoja juhatajaks eestlane Eino Joandi. Müügit on nii vana 90-kraa- dilise pildilambiga kui ka uusi 110-kraadilise lambiga aparate, kusjuu- res esimesed on ülemineku tõttu müüdnud odavamad — 22 tollise ek- raaniga maksas 3 200 krooni, kuna 110 kraadine ja 26 tolline maksab 3 700 krooni. Üldiselt on kõik need märgid, mida esindame väga kõrgest kvaliteedist — Luxor, Philips ja ta- ni Bang & Olufsen, kelledest viima- ne on soober välimuselt ja hinnalt kalleimad.

Ja kuidas on majapidamismasi- natega ja muude elektritarvatuuri- dega?

Raadiole-TV-le on muldugi kõige lähemal stereosadade. Need on viimastel aastatel läbi löönud ja neid lihtsam rohkem kui tavaliise he- liliidistajaid ja grammatfoonisead- meid.

Praegu saab korraliku stereopara- tuuri kõige juurdekuuluvaga tuhan- des kroonist alates. Müüme neid pal- ja. Mis puutub majapidamismasi- nadesse, siis ka nende alal tuleb üha uudiseid. Mitte ainult parema funk- tsionaalsuse vaid ka nõusama vä- limuse poole, nagu näit. Elektro- Heliose värvilise emailiga moodsa kõgi seeria. "Suurtest masinastest",

millisteks nimetaksin külmutus- ja sügavkülmuskappe, pliite jne., on huvitatud esmajoones need, kel on oma kinnisvarad maal ja linnas. "Väiksete" artiklite hulgas on tol- mulmejad, habemeajamisaparaadid, köögiaparadid jne. — hoiame võim- alikult laia sortimenti, et ostjal ei tarvitseks ka vähemate kaupade pä- rast teisel otsima minna. Esindan Elektro-Heliose, Asa-Skandia, Phil- lipsi, HEC, Bosch, Husqvarna, Ro- senlewi ja Slevi firmasid — neist kaks viimased on soome vabrikud.

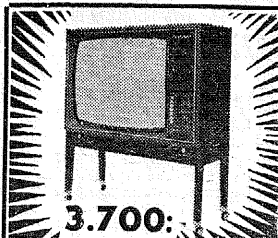
RAADIO SAATED eestlasile

AMERIKA HÄALE eesti san- ted antakse iga päev kl. 16–16.30 ja 17.30–18 Rootsi aja järele lai- nepikkusel 13 m (21740 kilohert- si), 19 m (15 235 ja 15 270 kh), 25 m (11 960 kh) ja 31 m (9 660 kh).

Lisaks kõigis saatets antavaile päevauudistele ja kommentaari- dele päevaküsimuste kohta on eriteemade küsitlus eestikeelseis saatets järgmise rõhuasetusega: Pühapäeviti esimeses saatets usu- lisi meditatsioone, kumbagis saatets tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmaspäeviti Ameerika olustikku, teisipäeviti välis-eesti kroonikat, kolmapäeviti repor- taazhe — hülmates kultuurikroo- nikat, neljapäeviti teaduse ja teh- nika vaatlusi, reedel majanduse ja inimeste elujärje küsimusi ja laupäeviti ülevaade nädala sünd- mustist ja kultuurikroonikat, hülm- mates väliseestiast.

EESTI VABADUSE HÄALE saatet Madridi raadio kaudu toimuval iga päev ja kuuldaval Rootsi aja järgi kl. 19 lühilainel 32 m. Saadet korratase järgmis- päeval kl. 8 lühilainel 30,7 m ja teist korda kl. 13.30 lühilainel

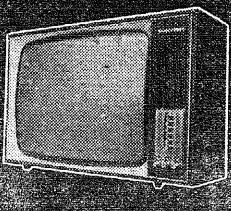
USULISED SAATED Trans World Radio kaudu igal püha- päeval, teisipäeval ja reedel kl. 18.30–18.45 lühilainel 25 m.

3.700:-
Nya smala
Telefunken färg-TV
PALcolor 110°

Telefunken PALcolor 721 T, 26-tummare med 110° bildrör. Smal — passar fint i bokhylla. Driftsäker tack vare transistorisering. Och ljudet kommer direkt! Dynamisk fokusering ger skarp bild över hela rutan. Elektronisk kanalväljare. Praktiska skjutreglage. Valnöt, jakaranda. Soverän färgåtergivning — fattas bara annat! Det är ju Telefunken som utvecklat PAL, färg-TV-systemet Europa gått in för!

Toppmodern svartvit TV.

TELEFUNKEN
3080T 24"

Teak, jakaranda, valnöt. Elektronisk kanalväljare för snabb växling mellan TV1 och TV2. Transistoriserat chassi. Stor framåtriktad högtalare. Priset är en glad överraskning — välkommen in!

995:-

LUXOR
..då är den bra!

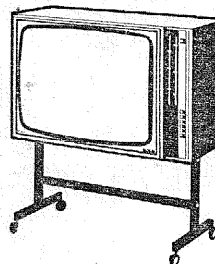
Nya Luxor 26"
Färg-TV.
Mod. 26 347 Colorama

3.495:-

— ett säkert köp: Ni får en TV som intensivtestats under lång tid, bildformat 3:4, elektronisk kanalväljare, fullautomatik, dubbla Luxor Brillanthögtalare och fondu. 1 års helgaranti. 3 års bildrörgaranti.

PHILIPS
NYA SIGNAL
MED 110° bildrör

PHILIPS

3.750:-

Äntligen!

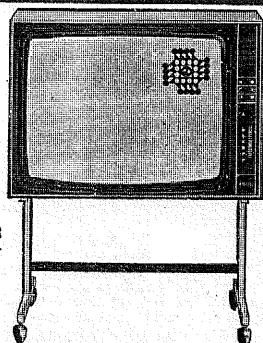
FOLK FÄRG
TV'n har kommit

HITACHI har gjort den!

HELTRANSISTORISERAD = inga rör • Bild och ljud på sekunden • Lägre strömförbrukning • Lägre pris • Perfekt bildhållning • Vikt 21—28 kg • Djup: 15" 42 cm • Finns i 15", 17" och 19".

Från 2.448:-

Titta på Bang & Olufsen färg-TV

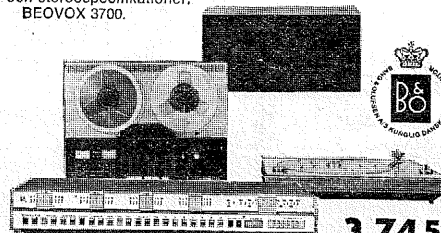

BEOVISION 3400 K COLOUR
26" färg-TV. Med 110° bildrör och aktiv konvergens.

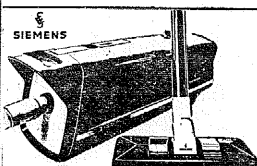
4.100:-

Lyssna på Bang & Olufsen stereo

BEOMASTER 3000 — 2. Stereoförstärkare med 2x40 watt utgångseffekt och 2x75 watt musikeffekt.
BEOGRAM 1200. Halvautomatisk stereoskivspelare.
BEOCORD 1200. Stereobandspelare med mixerpult och stereospecifikationer.
BEOVOX 3700.

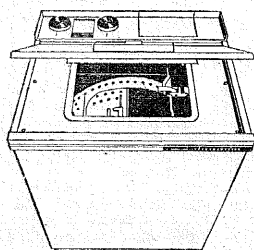
3.745:-

Siemens djupsugare provad av Statens Provvningsanstalt: 99% djupsugning i springor 90% sandupptagning på nöthårsmattor

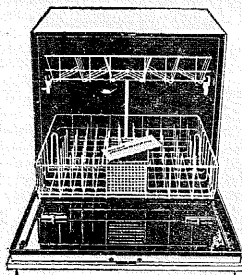
345:-

Tvättslukare

Elektrohelios
helautomatiska
tvättmaskin 4001

1.395:-

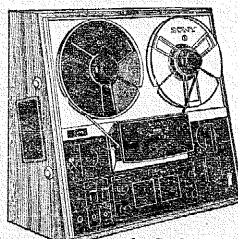

Toppresultat i Konsument-institutets senaste test. Utkastarpip och avstängningskran med varje golvmodell. DG 35 har automatisk vätmedelsdosering. DG 35 A — med avhärdsningsfilter.

Elektrohelios
diskmaskiner

DG 35 1.375:-

SONY

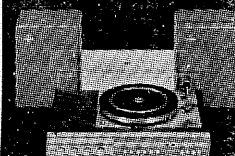
SONY TC 366 1.095:-

Bandspelardäck utan inbyggd effektförstärkare. Lutande front för enkel och överskådlig manövrering. Lättskött trots den avancerade tekniken. Servokontrollerad bandtransport för lägsta svajning. Omkopplare mellan normal och lågbrusband. Tre bandhuvuden. Frekvensomfång 20—25 000 Hz vid 19 cm/sek. Svajning — 0,09%, enligt DIN 45511. Signal/brusförhållande 55 dB med lågbrusband.

PS. Mer om tekniska data hittar Ni i GYLLINGS PRODUKT-INFO, fakta före köpet.

Hi-Fi-Stereo
aktuellt!

Allt-i-ett!
Philips Ampli 30
Hi-Fi-stereo 2x15 watt

FYNDPRIS

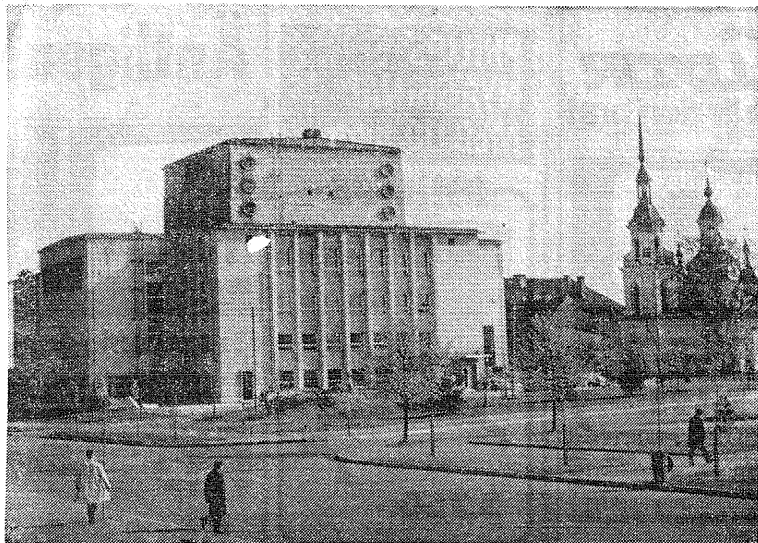
1.495:-

normalms radio
& elvaruhus ab

Svandammsplan 2, Hägersten. Tel. 45 13 50

Ett extra plus för våra kunder — egen serviceavdelning
1 års garanti. 3 års bildrörsgaranti på färg-TV
Fri leverans och installation
Full bytesrätt inom 8 dagar

Tänapäeva Pärnu. "Lydia Koidula" nimeline teater, mis asendab kunagist "Endlat".

MEHED MAGAVAD KAUEM UNI UURIMISOBJEKTINA

(VE) Kuna inimene vedab ligemale ühe kolmandiku oma eluajast voodis ja kogub magades energiat järgmise päeva askeidusteks, siis on viimasel ajal pandud palju rõhku uneprobleemide uurimisele ja igasuguste katsete tegemisele. Ekspertid on isegi üksikajaliselt uurinud, millises voodis peab inimene magama ning on jõudnud veendumusele, et magamisasemad tuleb valida pikkuse, kehakaalu ja kehaliste eriomaduste järgi. Asjatundjad nendivad, et uni on nagu armastus — kui ta käes on, siis peetakse teda garanteerituks ja kui ta kaob, siis peetakse temale meeletult kiituks.

Kuivõrd raskeks võib kujuneda unepuuduse all kannatavate inimeste olukord, selgub sellest, et üks sakslane, kes ei olnud korralikult maganud 23 aastat, pakkus oma 20 000 dollarilise varanduse sellele, kes võimaldab tal ühe öö rahulikult magada.

Elupinge suurenenimine viimaste aastate jooksul on toonud kaasa massilisel levinud unepuuduse ning arstide juurde saabuval iga päev kümned tuhanded patsiendid, kes kurdavad unepuuduse üle ning otsivad selle vastu võitlemiseks arstidelt nõu ja abi.

Arstirohude vabrikud on lasknud viimasel ajal välja mitmesuguse kangusega unetablette, mida kasutatakse suurtes kvantumites ning keemikut töötavatel vahetpidamata laboratooriumites, et leitud ja avastada paremaid ning inimorganismile vastuvõetavaid erimeid.

Une otsimise jahl on inimene katsetanud igasuguseid võtteid, nagu näiteks rütmilist kiikumist, monotoneid helisid, mõttes lammaste lugemist ja isegi Dickensi magnetismi teooriat, mille alusel voodi peab alati asuma põhja-lõuna suunas.

Europa ja Venemaal on viimase ajal tehtud rõbkel arvul katseid n. n. elektro-unga, mis seisneb selles, et inimene kasutatakse magama panna narkade regulaarsete pähe juhitud elektrilainetega.

Viimasel ajal on unega kaasuvate nähtete uurimiseks kasutamisele võetud erilise aparat, mis registreerib kõik magaja ajus tekkinud elektrilised muudatused ja paneb need kirja. Ühes ja alla liikuv nõel moodustab ühe öö jooksul ligemale veerandi pikku graafiku, kaardistades magaja une erinevaid perioode.

Edinburghis, Inglismaal, on valitud une mitmesuguste faaside uurimiseks vabatahtlikke katsetajaseid ühikollaste, kontoriametnike, tehnikute sekretäride ja koduste perenaiste hulgast. Katsealused peavad olema ka tervise juures ja garanteerima, et nad ei tarvita enne katsete tulemust alkoholi ega uimastusaineid. Katsealused pannakse kell 11 õhtul pikkuvaasse ruumi magama, kusjuures nad jäävad aga televiisioonisilma valve alla.

Uuritjad arstid ja nende abilisid jälgivad kontrollruumis asuval ecranil iga magaja liigutusi.

Une mitmesuguste faaside uurimisel on ühtlasi selgunud, et senised teooriad unenägude nägemise aja kohta ei pea paika. Kui mõni aeg tagasi kalkuleeriti et unenäos esinevad sündmused toimuvad kiire sülvatusena, siis nüüd on teadlased kaudunud arvama, et unenäo sündmused võtavad sama aja nagu toimumisid need tegelikult elus. Näib, et unenäod tekivad ja lõpevad ilma välis- te põhjusteta, kuigi neid võivad mõjutada mõningad välised tegurid. Nii näiteks kui pritsida magajale vett vastu nägu, siis võib ta näha unes, et ta on dushi või vihmaavalangu all.

Katsed kinnitavad ühtlasi, et pikema aega ilma uneta elanud inimese aju ei tööta enam normaalselt ning tal on raskust kontsentreerimise- sega. Kui inimene on võimeline elama üle kolme nädala ilma toiduta, siis sama periood ilma uneta võib kujundada inimesest vaimse ja füüsiliselt hävinenud inimvaki. Unepuudust kasutatakse ka moodas ajudepesemiseks nagu selgus Põhja-Korea sõja ajal, mil mõned vangid langenud ameeriklased kinnitasid, et ühendriikide sõjavägi kasutab sõjapidaemist keemilisi vahendeid.

Ililjem selgus, et Põhja-Korea salalauure ja politseieksperdid olid vangid hoidnud nii kaua ilma uneta, et need kaotasid kontrolli oma mõlemisvõime üle ning võitsid neile esitatud süüdistused omaks.

Kui kaua peab inimene ööpäeva jooksul magama? Näib, et une vajadus igale inimesele on individuaalne. Mõned inimesed näiteks viidavad, et nad peavad ööpäeva jooksul magama 10 tundi, kuna teiste jaoks tundub vähemast ajast. Mõned inimesed magavad öösel ainult aeli viis tundi, kuid täiendavad seda uneaega lühikeste uinakutega päeval. Kõige kuulsam päevaste uinakute tegija oli Briti omaaegne peaminister Winston Churchill, kes magas igal pärastlõunal järjekindlalt ühe tunni. President Truman, kes oli veel 7 aastastel täielikult elujõuline töomees, mainis, et ta säilitab oma suure energia lühikeste päevaste uinakutega, milledest mõned ulatuvad ainult viiele minutile.

Vastavad uurimused kinnitavad, et inimese keskmiseks uneajaks ööpäeva jooksul on 7 tundi 36 minutit, kusjuures unepuudus vanemaks saamisel vähenevad, kuid üle

60 eluaasta piiri jõudmisel taas suurenevad.

Samuti on leitud, et mees magab keskmiselt kümme minutit ööpäeva jooksul kauem kui naine. Aastatekoorma suurenenimisel kärsib see vahel veelgi suuremaks ning viiekümne aastates olev mees magab 20 minutit kauem kui sama vanane naine ning 70 aastates olev mees isegi 50 minutit kauem kui sama vanad õr- nemeasoo esindajad.

Une uuritjad pühendavad palju oma energiat ka une igasuguste kõrvalnähtete uurimisele, katsudes leida unes rääkimise, hammaste krigistamise, unes ringirandamise ja unehalvatuse (luupainaja) põhjust. Aparaadid kinnitavad, et kuigi inimene arvab, et ta on unehalvatuse puhul ärkvel, on ta siiski tegelikult teatud une staadiumis. Asjatundjad on uurinud ka norskamist ning on leidnud, et siin on tavaliselt tegemist faariliksi lihaste lõdvenemisega, mis liakuvad hingamis vibrerimise.

Selle vastu võitlemiseks ei ole mingisugust abinõu ning norskajaga ühes toas magavad inimesed peavad pahest üle saama sellega, et nad panevad endile vajaduse korral tropid kõrva.

Statistika kinnitab, et unepuuduse vastu käib arstide juures abi otsimas kaks korda rohkem naisi kui mehi.

Inimeste kohta, kes tarvitavad unetablette, puudub igasugune ülevaade, kuid vastavate kalkulatsioonide alusel leidub neid ainuüksi Inglismaal 20 miljonit. Rahulikuks magamiseks eelistavad mõningad inimesed suurt voodit ning viimasel ajal ongi märgata tendentsi et voodid muutuvad üha pikemateks ja laiemateks. Mugava voodi esmajärguliseks ülesandeks on et ta võimaldab magajal keha välja sirutada ja lihaseid lõdvestada. Kui voodi neid ülesandeid ei täida, siis jätkavad lihased oma tegevust, katsudes sellega tasakaalustada ebamugavust. Voodit, selle tagajärjeks on ebamäärased lihaste valud järgmisel päeval.

Kuidas orienteeruda tänapäeva Pärnus

Orienteerumise tänapäeva Pärnus võimaldab brošüür "Pärnu juht" (koostaja: F. Grodinski) ja "Pärnu linna plaan". Selgub, et taksopeatused on kesklinnas Aia ja Kalevi tänava nurgal ning raudteejaama (Ringi tän. 3) ja bussijaama juures: Ülejõe, Noorteväljaku ääres, Tallinna mnt. 12 ja Riia maanteel nr. 70. Autobussid väljuvad Lenini puistest (Riia maantele paralleelne tänav), Ringi ja Aia tänavate vahelisel bussijaama väljakult.

Sanatooriume on Pärnus kolm: "Estonia" (kontor Kaarli tän. 16), "Rahu" (kontor Nõukogude tän. 25) ja "Sõprus" (kontor Merepuistest 10). Sanatoorium "Estonia" peakorpus asub Rannapuistest nr. 5. See on endine "Rannahotell". Korpus nr. 2 asub Kuuse tän. 4 ja korpus nr. 3 Kaarli tän. 20.

Sanatoorium "Rahu" korpustest (hoonetest) asub nr. 1 Nõukogude tän. 2, nr. 2 Nõukogude tän. 18, nr. 3 Nõukogude tän. 21, nr. 4 Lehe tän. 1, nr. 5 Tammsaare puistest 6, nr. 6 Tammsaare puistest 5-a ja nr. 9 Tammsaare puistest 4-a Korpus nr. 7 loetus puudub.

Sanatooriumi "Sõprus" korpustest nr. 1 asub Eha tän. 2. See on endine hotell-pansion "Vasa". Korpus nr. 2 asub Suvituse tän. 7, nr. 3 Suvituse tän. 5, nr. 4 Merepuistest nr. 14 ja ravikorpuse Merepuistest nr. 7. Endises mudaravilas (Nõukogude tänav 29) asub Kuurordi poliklinika.

Rajooni sisesõlm (peapostkontor) asub Akadeemia tän. 7, I sideaoskond (postkontor) Tallinna mnt. 11 II sideaoskond Riia mnt. 271, III sideaoskond Nõukogude tän. 18 ja IV sideaoskond Riia mnt. 89. Suvekuudel töötavad sidepunkt ka rannas. Tsentralkohtuaks asub Kalevi tän. 37, tavalised kohtuaks Kalevi tän. 21, Nõukogude tän. 18, Tallinna mnt. 8 ja Riia mnt. 89. Nii on Pärnus kohtuaksid rohkem kui toidunäite kauplusi, sest neid on ainult 3. Need on: "Pärnu" Akadeemia tän. 1, "Jõe- kalm" Tallinna mnt. 1 ja "Hommiku" Hommiku tän. 17.

Võrastemaju on Pärnus kolm: "Kalevi" Kalevi tän. 45 (30 kohta), "Laine" Riia mnt. 14 (30 kohta) ja "Võit" V. Kingissepa tän. 25 (30 kohta). Neile lisandub veel suvevõõrastemaja "Kajakas" Seetri tän. 2 (100 kohta), kus turistide kasutada ainult magamisalad.

Restoran "Baltika" asub Kalevi tän. 45 ja restoran "Rannahoone" Rannapuistest nr. 3 Kohvik "Tallinn" asub Akadeemia tän. 3, "Kungla" Kalevi tän. 31, "Atlantika" Tallinna mnt. 2 ja "Räama" Tööstuse tän. 5. Söökla "Kalevi" asub Kalevi tän. 45, "Atlantika" Tallinna mnt. 2, "Kajakas" Haapsalu mnt. 7 ja üks nimeta söökla Rannapuistest nr. 3. Toidubaar "Edu" asub Lastepargi tän. 2, "Laine" Tallinna mnt. 11, "Riia" Riia mnt. 23, "Liiva" Riia mnt. 68 ja "Võit" V. Kingissepa tän. 25. Piima- baar asub Võidu tän. 12 ja piruka- baar Barbaruse tän. 18.

Kino "Kiir" asub Vee tän. 20 ja

"Ranna" Merepuistest nr. 22. Lydia Koidula memoriaalmuuseum asub Silla tän. 37 ja koduloomuuseum Kalevi tän. 34. Tallinna torn märgib nüüdse Kingissepa tänava algust. Lydia Koidula nimeline (uus) Pärnu draamateater asub Kalevi tän. 40-a ja linna "kultuurimaja" Kalevi tän. 31. Kuurordi klubi asub Merepuistest nr. 22. Samas asub ka ranna kö- lakoda.

VSU "Kalevi" staadion asub Rannapuistest nr. 2, võimla Oktoobri tän. 18 ja tennisstaadion Võidu ja Ringi tänavate nurgal. Lastestaadion asub Lõuna ja Vee tänavate nurgal, sise- ujula Silla tän. 3, veesportidajaam Loot- si tän. 5 ning spordikool ja võimla Barbaruse tän. 19.

Linnahaigla peakorpus asub Sillu- tuse tän. 6, ravikorpuse Suur-Kuke tän. 72 ja poliklinika Suur-Sepa tän. 16. Apteegid asuvad Kalevi tän. 39, Kalevi tän. 40 (valveapteek), Riia mnt. 15 ja Silla tän. 9.

Moostealtee asub Jalaka tän. 8. Seal toimuvat rõivaste parandamine ja kiirpressimine (!). Pesumaja asub Riia mnt. 2-b. Laenupunkt asub Koidula tän. 14. Seal toimuvad kultuuri-, majapidamis-, spordi- ja ran- natavete laenutamine. Bensini- ja- mad asuvad Lenini pst. 14 ja Riia mnt. 88. Miliitsasakond asub Barba- ruse tän. 8.

Egiptuse armee moraal vilets

KAIRO — Lääneriikide diplo- maadid mainivad, et moraal egipt- use armee on langenud erakord- selt madalale. Sõdurite meelitamiseks antakse neile igas kuus viis päeva puhkust.

Mõned poliitilised vaatlejad kaldu- vad isegi arvama, et armee võib massilises deserteerumiste tulemusena täielikult laguneda või võtavad võimu üle nooremad ohvitserid, kes plaanitsevad uut sõda Iisraeliga.

Tühjad majad Hollywoodis

HOLLYWOOD — Kohaliku aja- lehes kinnitavad, et Berverly Hills'is on müügil ligemale 400 suuremat elumaja, mis kuuluvad filmistaaridele.

Osalt on see tingitud sellest, et filmitööstus ei anna enam endiselt tulu, kuid teistest külast tuleb arvastada sellega, et paljud filmihäbed, kes mängivad rahvusvahelistes filmi- des, elavad Euroopas ja mujal. Nii on Shveritsi Alpidest endile kooli leidnud William Holden, David Ni- ven, Deborah Kerr, Yul Brunner, Elizabeth Taylor ja Richard Burton. Terve rida staare on kolunud ühend- riikide kõrbe osariikide suvituskoha- desse ning paljud on leidnud endile alalise elukoha New Yorgis.

Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 15 67 70-0
(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eeskilusta-Kuririni tellimispost- girot ega vanu sissemaksukaarte sellele postgirole, kuna Eesti Pä-
v

valeht on kogu tellimisajaaja- mise üle võtnud. Tellijatele tule- vad endiselt sissemaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lördag

TELEVISION 1

9.00 TV-nytt.
9.05 Start. 8. Tea or coffee? Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.
9.20 Ny matematik för föräldrar. 3. Statistik.
9.40 Gumman som blev liten som en tesked.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Saariston silmä syttyy. Tammio on ukkosari Suomenlahdella. Talveksi sen silmä sammuu niin, että esim. viime talven yli Tammiossa asui enää kaksi vanhaa ihmistä. Vain keskiäsi Tammio herää eloon. Ketä varten Tammion keskikukat kukkivat?
Skärgårdens öga tänds. Utanför Fredrikshamn i Finska Viken ligger ön Tammio. I vintnas bodde endast två människor kvar där. Till sommaren vaknar ö. upp. Vilken framtid har den? Textat på svenska.
10.25 Pelimanni, primas vai trubaduri? Jari Lappalainen, 23, laulaa ja soittaa.
Spelman eller trubadur? Jari Lappalainen, 23, porträtteras. Textat på svenska.
11.00 Arbetsmarknadskunskap. 3. Hur bestämns vår lön?
12.20 Matematik på nytt. 7. Räknesticken I.
11.40 Nationalekonomi. 6. Marknads- och planekonomi.
12.15 Arbetet och kapitalet. Ett program i debattserien Arbetare -71. Är alla människor lika mycket värda? Arbetsgivarna behandlar tjänstemän och arbetare på olika sätt — varför?
12.35—12.50 Arbetare -71: Diskussion.
13.15—14.30 ca TV-pucken. Från semifinalmatcherna i Västerås. Kommentator: Mac Gänger.
17.20 Leva i Sverige. 6. Gifter sig eller inte? Textat för hörselskadade. Färg.
I rollerna: Gun Andersson, Olof Huddén, Vojo Stankovski m fl.
17.40 Vecko-nytt. Textat för hörselskadade.
17.55 Helgalsringning från Överums kyrka i norra Kalarmlän. Färg.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Landet runt.
18.30 Strapetz. Lars Berghagen, film och TV-bilder. Färg.
19.20 Det händer i ettan. Färg.
19.30 TV-nytt, sport, väder.
20.00 Familjen Ekblad, Håjörgränd 21. Räcksta. Del 7. TV-serie av Little Frodi och Lars-Erik Liedholm.
I rollerna: Inga Lindgrén, Åke Lindström, Erik Trägårdh, Yvonne Jodelsohn, Franco Mariano, Kjell Bergqvist, Rolf Adolfsson, Bengt Blomgren, Helge Skoog, Carina Mellgren, Helen Lindqvist.
20.30 De sista paradisen. Om nationalparker och naturreservat och hotade djur. I dag får vi se alaskabjörnar, valrossar, bävvar, grizzly, bisonoxar m fl. Färg.
21.00 Young Generation underhåller tillsammans med Paul Jones. Färg.
21.25 VIP-rummet. David? Frost intervjuar George Burns, Lucille Ball och Carol Burnett. Färg.
22.10 TV-nytt, väder.
22.25 Snabbas som jobbar. Tony Curtis och Roger Moore. Färg.
23.15—23.20 TV 2-veckan. Färg.

TELEVISION 2

16.10 Tennis. Direktsändning från Stockholm Open. Färg.
18.10 Minns i november. Finlandssvensk kriminalserie. 4. Mysterien tätnar. Vem jagar vem eller vad — och varför? Färg.
18.50 Håll dig igång.
19.05 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Nygammalt. Bosse Larsson, Bröderna Lindqvist och gäster. Färg.
20.00 Bottenvikens kaviar. Om löfjiskarnas slit för tre stjärnor på guld-krogsmenyn. Färg.

20.30 TV-nytt.

20.35 Det ljuva livet — italiensk film från 1960. Regi: Federico Fellini.
I rollerna: Marcello Mastroianni, Anita Ekberg, Anouk Aimée, Lex Barker, Yvonne Furneaux. Inte lämplig för barn.
23.30 TV1-veckan. Färg.

TV Söndag

TELEVISION 1

9.00—9.30 Människor i samspel. 2. Hur uppstår våra attityder?
9.35 Studieteknik. 5. Studier — inläring.
9.40 Leva i Sverige. 6. Gifter sig eller inte? Färg. Textat på finska.
I rollerna: Gun Andersson, Olof Huddén, Vojo Stankovski m fl.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Uutisviikko.
Nyhetsvecka.
10.20 Ravit. Elokuva raviurheilusta Suomessa ja Ruotsissa. Suomesa seurataan kylmä- ja lämminverihie- vosten kilpailuja sekä ME-juoksija, runna Vonkauseen. harjoituksia.
Trav. Ett dokumentärprogram om travsport och travtävlingar i Finland och Sverige. Medverkande: Sören Nordin, Nils Blomberg, Gunnar Nordin, Joe O'Brien, ohannes Frömming m fl. Textat på svenska.
11.00—11.30 Tellus. 4. Istiden.
12.30—14.00 ca TV-pucken. Finalmatch i Västerås. Kommentator: Mac Gänger.
14.00—15.45 Seger i mörker — svensk film från 1954. Berättelsen om uppfinnaren och nobelpristagaren Gustaf Dalén (1867—1937). Regi: Gösta Folke.
17.45 Start. 8. Tea or coffee? Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Vad händer i kristenheten? Sven Stolpe, Jan-Erik Wikström och Gunnar Dahmén kommenterar.
18.30 Musikfrågan kontrapunkt. Fyra länder tävlar i musikkonkurrans under ledning av Sten Broman. I dag: Norge—Sverige. Domare: Karl Bjarnhof.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Jag heter Ervin. Om en ung man och hans möten med sin familj, sitt arbete, sin framtid och sin flicka. Manus och regi: Erika Runge.
21.15 Hvar Hæ dag. Färg.
21.35 Sportspeglar.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15—22.40 Kan vi låta dem dö? Rapport från miljonflykten ur Östpakistan. Färg.

TELEVISION 2

14.00 Tennis. Direktsändning från Stockholm Open. Färg.
16.00 Pluggat av Colin Welland. Den andra pjäsen i TV2-teaterns Wellandserie. Färg.
17.00 Mannen bakom kapten Gregg. Konstnären Victor Bergdahl, som skapade Sveriges enda internationellt kända tecknade filmfigurer.
17.50 En röst och en gitarr. Bengt Sändhi sjunger några egna visor.
18.05 Den breda vägen — om avvigningen mellan olika vägprojekt.
18.30 Skoj med Alvar.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Sportnytt.
19.30 Korsförhör. En vittneslek med Gösta Knutsson och hela svenska folket.
20.00 Spotlight. Färg.
20.30 Titta på tvåan. Färg.
20.35 Nej ser du, det är inte jag det är samhället. Samhället gör oss handikappade, hävdar en nyöppnad utställning. Här får vi möta Elswig Adolfsson, MS-sjuk, en oförbrännelig förkämpe för de handikappades rätt.
21.05 TV-nytt.
21.10 Musik i Tvåan: Cheaconne — Käbi Laretei spelar och berättar om ett stycke av Händel. Färg.
21.35—22.15 En västern spelas in. Ett amerikanskt reportage om och

kring succéfilmen Butch Cassidy och The Sundance Kid från 1970. Färg.

TV Måndag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—8.50 Vid Medelhavet. 2. Landskapsruin. Färg.
9.00—9.15 Matematik åk 2. 2. Statistik.
9.20—9.40 Texter då och nu. 2. Ta vara på världen. Färg.
9.45—10.05 Revolutioner som förändrat världen. Revolutioner...
10.10—10.25 Musik. 2. Staffanleken.
10.35—11.00 Afrikanska texter. 1. Masheshes — en by i Tanzania.
11.15—11.35 Matematik på nytt för vuxna. 8. Räknesticken II.
Skol-TV:
12.00—12.15 Matematik. 7. Trollden leker affär.
Vuxenutbildningen:
12.45—13.00 Start. 8. Tea or coffee?
Skol-TV:
14.30—14.50 Barnkunskap. 3. Jock 6 år.
För småbarn:
16.30—16.45 Halvfem. Herr Barbalanden. Färg.
16.50 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Projekt Z. Engelsk serie om ungdomar på skolresa till Nordafrika. Sista delen: Gravkammarsfällan och den övergivna byn. Färg.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Korsnäsgräden — om människor, djur och natur. Färg.
20.20 Fåglar och flyg. Engelsk film om olycksstillbudet mellan fåglar och flygplan. Färg.
20.40 Korsnäsgräden, forts.
20.50 Sörgården och forskarna — om jordbrukets aktuella situation. Teknik och produktutveckling. Färg.
21.20 Dr Finlays journal. I rollerna: Andrew Cruickshank, Bill Simpson och Barbara Mullen.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15 Efter muren. Finskt reportage om näringsliv och levnadsstandard i Östtyskland.
Vuxenutbildningen:
23.05—23.10 Start. Övningsprogram. 8. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Den gamle sjömannen. Färg. Schweiz' bidrag till Eurovisionens utbyte av tecknad film.
Farfar på jakt. Färg. 11. Den farliga isbjörnen.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Monty Pythons flygande cirkus. Färg. Engelsk underhållning.
20.00 Utbildningskväll med TRU: Små människor — TRU:s föräldrarserie. 5. Vem ska ta hand om barnen?
20.20 Tema — Politisk ordbok. Birgitta Dahl, socialdemokratisk riksdagsman, diskuterar politiska ord och uttryck med Magnus Hårenstam och Stig Hadenius.
20.40 TV-nytt.
20.45 Ölandsbron. En rapport från brobygget vid Kalmar sund.
20.50 Tellus. Färg. 5. Jordens historia.
21.20 Nationalekonomi. 7. Marknadsekonomins brister.
22.00 Kvällsöppet. Färg. Per Grevér med gäster.
22.35 Sportnytt.

TV Tisdag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—9.15 Bostads/miljökunskap.
9.00—9.15 Matematik åk 2. 2. Statistik.
9.20—9.40 Fyra epoker — fyra miljoner. 3. 1600-talet.
10.10—10.25 Musik åk 1, 3.
Förskoleprogram:
10.30—10.50 Om ljud och ljud.
Vuxenutbildningen:
11.30 Tellus. 5. Jordens historia. Färg.

Skol-TV:

12.00—12.15 Matematik. 7. Trollden leker affär.
12.20—12.40 Vid Medelhavet. 1. Solkust. Färg.
13.10 I Latinamerika Färg.
13.35—13.55 Texter då och nu. 2. Ta vara på världen. Färg.
14.00—14.25 Naturkunskap åk 1. 5. Tyngdkraften och himlakropparna. Förskoleprogram:
14.30—14.50 Om ljud och ljud.
För de yngsta:
16.30 Rasmus nalle. 10. Hos Lejonet. Färg.
För de yngsta:
16.35—16.50 Joe — en liten engelsk pojke. 10. Joe och älskan. Färg.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Spela pings. 2. Flat hand och uppkast i serven. Christer Johansson, Hans Ålsér och Kjell Johansson. Programled: Erik Bergsten.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Allsköns musik. Vård: Alicia Lundberg. Färg.
20.10 Moment. Konstrond, land, klotter och affischer på toaletter. T-banestationer och Moderna Museet.
21.10 Tuppens guldmunt. Bulgarisk kortfilm. Färg.
21.20 Huvudförtröendemannen. Finsk serie. Del 3.
I rollerna: Kapo Manto, Kurt Ingvall, Hilka Östman, Heikki Nousiainen, Kaarina Toiva, Riitta Helminen, Tauno Lehtihalmes.
21.50 Leva i Sverige. 7. Hur känns det att inte kunna språket? Manus: Lars Helgesson.
I rollerna: Gun Andersson, Olof Huddén, Vojo Stankovski m fl. Färg.
22.10 TV-nytt, väder.
Vuxenutbildningen:
22.15 Studieteknik. 6. Plugga.
22.20 Studieteknik.
22.40—22.45 Start. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Hur det började. Färg. Engelsk tecknad serie. 7. Daggdjurens uppkomst.
De stora hörnen. Färg. Naturfilm från Kanada.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Bara få kan skoja så — engelsk långfilm från 1962.
I rollerna: Peter Sellers, Lionel Jeffries, Bernard Cribbins, Davy Kaye, Nanette Newman.
21.05 TV-nytt.
21.10 Dokument utifrån. Färg.
21.50 Kvällsöppet. Färg. Per Grevér med gäster.
22.35 Sportnytt.

TV Onsdag

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.30 Jet. 2. Lärarprogram.
9.45—10.00 Dramats verksamhet. Vuxenutbildningen:
10.35—10.55 Studieteknik.
11.00—11.40 Nationalekonomi. 7. Marknadsekonomins brister.
Skol-TV:
12.00—12.15 Titt ut i naturen. 4. När vintern är nära.
12.20—12.35 Matematik. Hur många?
12.45 Afrikanska texter. 1. Masheshes — en by i Tanzania.
13.10—13.40 Jet. 7. Lärarprogram.
14.00—14.25 Kemi för er i 9:an. 2. Periodiska systemet. Färg.
För småbarn:
16.30—16.45 Vårans musik. Önskevisor med Berith, Tina och Joanna.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Ridda havets hemligheter. 10. På fiskt. Färg.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Insyn. Människor i beredskapsarbete.
20.30 Allmänpolitisk debatt. Sammandrag från dagens debatt i riksdagen.
21.20 Dr Finlays journal. I rollerna: Andrew Cruickshank, Bill Simpson,

Barbara Mullen och Mark McManus. Färg.

22.10 TV-nytt, väder, sport.
22.20 Musik och bild. 2. Musik eller bara ljud? Spelar det någon roll vad vi kallar civilisationens akustiska slagprodukter? Färg.
22.50—22.55 Start. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2

9.55—17.00 ca Allmänpolitisk debatt. Färg. Direktsändning från Riksdagens allmänpolitiska höstdebatt. Gunnar Palin.
13.30 Hur skall det gå för indianerna? Färg. Kristin Lind berättar och visar bilder från Guatemala.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Priset — pjäs av Arthur Miller. Regi: Fielder Cook.
Medverkande: George C. Scott, Barry Sullivan, Coleen Dewhurst och David Burns.
20.50 Vad gör man? Om aktuella beslut och deras genomförande. Av Gunnar Linde och Britt Olafsson.
21.10 Fotboll. Färg. Direktsändning av andra halvlek i matchen mellan Ajax, Amsterdam, och Olympique, Marseilles. Putte Kock.
21.55 TV-nytt.
22.00 Kvällsöppet. Färg. Per Grevér med gäster.
23.00 Sportnytt.

TV Torsdag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—8.55 Naturkunskap åk 1. 5. Tyngdkraften och himlakropparna.
9.00—9.15 Dags C.3.
Vuxenutbildningen:
11.00—11.20 Små människor. 5. Vem ska ta hand om barnen?
Skol-TV:
12.20—12.40 USA. 1. Hometown, USA. Färg. Textat för hörselskadade.
För småbarn:
16.30—16.45 Halvfem — fakta. Om toppidrottsmän och andra.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Trädet med det konstiga namnet. Afrikansk tecknad folksaga. Vuxenutbildningen:
18.25 Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.
19.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Show a la Rydberg. Eva Rydberg, Lasse Köhler och Björn Skifs. Färg.
20.30 Panorama. Färg.
21.00 Brinnande i anden. Del 4. I rollerna: Robert Powell, Fiona Walker, Daphne Heard, John Franklyn-Robbin, Alex Marshall. Färg.
21.45 Splittrar EEC Norden? Bertil Hedlund rapporterar inför höstens marknadsförhandlingar.
22.10 TV-nytt, väder, sport.
Vuxenutbildningen:
22.30 Tellus. 5. Jordens historia. Färg.
23.00—23.20 Små människor. 5. Vem ska ta hand om barnen?

TELEVISION 2

18.30 Valparna. Del 4. Vi väntar och väntar.
(Textat för hörselskadade)
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Minns i november. Finlandssvensk kriminalserie. Del 5. Jakten fortsätter. Avslöjanden av överraskningsvittnet. Laboratorieundersökningar ger bindande bevis.
20.10 TV 2: stora partsmöte om arbetslösheten. Programledare: Herbert Söderström. Medverkande: Representer från alla berörda partier.
21.40 TV-nytt.
21.45 Kvällsöppet. Per Grevér med gäster.
22.30 Sportnytt.